

Het stimuleren van verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces

Monique Daniels

Studentnummer: 2191318

Master Special Educational Needs (M SEN)

Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg

Gespecialiseerd Leerkracht

Huib Geldof

Juni 2012

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	pag. 4
1. Aanleiding en probleemstelling.....	pag. 5
1.1 Inleiding.....	pag. 5
1.2 Aanleiding en probleemstelling.....	pag. 6
1.3 Doel en onderzoeksvraag.....	pag. 6
2. Theoretische onderbouwing.....	pag. 9
2.1 Zelfverantwoordelijkheid.....	pag. 10
2.1.1 Opbouw van zelfstandigheid naar zelfverantwoordelijkheid.....	pag. 9
2.1.2 Rol van de leerkracht.....	pag. 10
2.2 Autonomie.....	pag. 11
2.3 Aanleren van gewenst gedrag.....	pag. 12
2.3.1 De gedragstheoretische benadering.....	pag. 12
2.3.2 De cognitieve benadering.....	pag. 13
2.3.3 De interactionele benadering.....	pag. 13
2.3.4 De oplossingsgerichte benadering.....	pag. 14
2.4 Samenvattend.....	pag. 16
3. Onderzoeksmethodologie.....	pag. 17
3.1 Onderzoeksvorm.....	pag. 17
3.2 Onderzoeksgroep.....	pag. 18
3.3 Onderzoeksmethoden.....	pag. 18
3.3.1 Literatuuronderzoek.....	pag. 18
3.3.2 Schaalvragenlijst groep 7/8.....	pag. 18
3.3.3 Interview leerkracht groep 7/8.....	pag. 19
3.3.4 Literatuuronderzoek.....	pag. 20
3.3.5 Schaalvragenlijst groep 7/8.....	pag. 20
3.3.6 Interview leerkracht groep 7/8.....	pag. 20
3.4 Data verzamelen.....	pag. 20
3.5 Triangulatie.....	pag. 20
3.6 Validiteit en betrouwbaarheid.....	pag. 21
3.7 Ethische kwesties.....	pag. 21
4. Data analyse en resultaten beginmeting.....	pag. 22
4.1 Analyse vragenlijst verantwoordelijkheid groep 7/8.....	pag. 22
4.2 Analyse interview leerkracht groep 7/8.....	pag. 24
4.3 Beoordelen van de data.....	pag. 25
4.3.1 Vragenlijst.....	pag. 25
4.3.2 Interview leerkracht groep 7/8.....	pag. 26
5. Acties en verbeteracties.....	pag.27

5.1 Verantwoording keuze doel 1 & Actieplan.....	pag. 27
5.1.1 Verantwoording keuze doel 1.....	pag. 27
5.1.2 Beloning.....	pag. 28
5.1.3 Actieplan.....	pag. 28
5.2 Tussenevaluatie en verbeteracties doel 1.....	pag. 29
5.3 Evalueren van het resultaat van doel 1.....	pag. 31
5.4 Verantwoording keuze doel 2 & Actieplan.....	pag. 33
5.5 Tussenevaluatie en verbeteracties doel 2.....	pag. 34
5.6 Evalueren van het resultaat van doel 2.....	pag. 35
6. Analyseren data eindmeting.....	pag. 38
6.1 Analyse vragenlijst verantwoordelijkheid groep 7/8.....	pag. 40
6.2 Analyse interview leerkracht groep 7/8.....	pag. 42
7. Conclusie.....	pag. 45
7.1 Conclusie.....	pag. 45
7.2 Beperkingen.....	pag. 47
7.3 Aanbevelingen.....	pag. 47
8. Evaluatie van het onderzoek.....	pag. 49
9. Nawoord.....	pag. 52
10. Literatuurlijst.....	pag. 53
Bijlage 1 Vragenlijst groep 7/8 OBS de R.....	pag. 56
Bijlage 2 Uitwerking vragenlijst.....	pag. 58
Bijlage 3 Interview leerkracht groep 7/8 (15-02-2012).....	pag. 60
Bijlage 4 Vragenlijst over doel 1.....	pag. 62
Bijlage 5 Actieplan doel 1.....	pag. 63
Bijlage 6 Regels en afspraken omtrent doel 1.....	pag. 64
Bijlage 7 Actieplan doel 2.....	pag. 65
Bijlage 8 Lesbeschrijving 'plannen'.....	pag. 66
Bijlage 9 Weekschema voor groep 7/8.....	pag. 67
Bijlage 10 Uitwerking vragenlijst groep 7/8 (16-05-2012).....	pag. 68
Bijlage 11 Interview leerkracht groep 7/8	pag. 71
Bijlage 12 Logboek.....	pag. 74

Samenvatting

In dit actieonderzoek wordt er onderzocht of een beloningsstelsel een geschikt middel is om de leerlingen van groep 7/8 van OBS de R. te stimuleren meer verantwoordelijkheid te nemen voor hun leerproces.

In de literatuur worden verschillende benaderingen om gewenst gedrag te bereiken bestudeerd. Op grond van deze literatuur worden er acties ingezet met betrekking tot de gedragstheoretische en de oplossingsgerichte benadering.

Door middel van positieve bekrachtiging en het opstellen van eigen doelen wordt groep 7/8 gestimuleerd om meer verantwoordelijkheid te nemen in hun leerproces.

Als meetinstrument wordt de leerkracht voor en na de verbeteractie geïnterviewd en wordt er voor en na de verbeteractie een schaalvragenlijst afgenomen bij de leerlingen van groep 7/8. In deze vragenlijst geven de leerlingen zichzelf een score op het gebied voor de vaardigheden die horen bij het nemen van verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces.

Uit de metingen blijkt dat een beloningsstelsel een geschikt middel is om de leerlingen van groep 7/8 van OBS de R. te stimuleren om meer verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leerproces.

1. Aanleiding en probleemstelling:

1.1 Inleiding

Afgelopen jaar ben ik geslaagd voor de pabo en in september 2011 ben ik gestart met de master 'Special Educational Needs' met de richting gespecialiseerd leerkracht. Ik wilde graag meer kennis over leer- en gedragsproblemen en ik wilde leren hoe ik deze kennis kan toepassen in de praktijk. Het was mijn doel als startende leerkracht om me hierin competentier te voelen.

In mijn praktijkklas, combinatieklas groep 7/8 op OBS de R. stuitte de leerkracht en ik tegen een 'probleem' aan; de leerlingen namen niet genoeg verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces. Om leerlingen meer verantwoordelijkheid te laten nemen moeten ze ook verantwoordelijkheid krijgen.

Leren wordt betekenisvoller als kinderen invloed hebben op wat en hoe er geleerd wordt. De ontwikkeling van de basisbehoefte autonomie wordt gestimuleerd wanneer kinderen zelf beslissingen mogen nemen, zelf kunnen kiezen en verantwoordelijkheid mogen dragen voor hun initiatieven en activiteiten (Rinske, De Munnik, 2007).

Tijdens de master SEN kregen we veel informatie over de oplossingsgerichte benadering. Waarbij gekeken wordt wat werkt en daar wordt meer van gedaan. Deze benadering maakt de leerlingen verantwoordelijk door ze eigen doelen op te laten stellen met behulp van de schaalvraag. Deze manier van werken spreekt me erg aan omdat ze tegemoetkomen aan de basisbehoeften van de kinderen en omdat er uit wordt gegaan van wat er wel kan en niet wat er niet kan.

Samen met het positief bekrachtigen van het gewenste gedrag wat PBS (Positive Behaviour Support, 2009) onder andere aanreikt en de manieren die oplossingsgericht werken aanbieden, zijn de leerkracht, de leerlingen van groep 7/8 en ik aan de slag gegaan met het verbeteren van het nemen van verantwoordelijkheid van de leerlingen voor hun eigen leerproces.

Het onderzoek is een actieonderzoek waarbij verbeteracties worden ingezet en geëvalueerd.

De leerkracht en ik hopen hiermee te bereiken dat we de leerlingen op een positieve manier kunnen stimuleren om meer verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leerproces.

1.2 Aanleiding en probleemstelling

Mijn praktijkklas is een combinatieklas groep 7/8 die bestaat uit 23 kinderen. In de klas wordt met de dagtaak gewerkt. Dit houdt in dat de leerlingen voor de gehele of halve dag taken krijgen waar ze zelfstandig aan gaan werken. Op bepaalde tijdstippen zijn er instructies waar ze aan mee moeten doen.

Tijdens de dagtaak worden er door de leerkracht veel verschillende instructies gegeven omdat er 4 verschillende niveaus in de klas zijn (groep 5 t/m 8).

Tijdens die instructies kan de leerkracht geen aandacht besteden aan de rest van de leerlingen die zelfstandig aan het werk zijn. Ze kan niet altijd controleren of ze het begrepen hebben want hier is geen tijd voor.

Er wordt in de organisatie van deze combinatieklas dus veel zelfstandigheid en zelfverantwoordelijkheid van de leerlingen verwacht. Op het voortgezet onderwijs waar de leerlingen van groep 8 na de zomervakantie heen gaan wordt er ook veel zelfstandigheid en zelf verantwoordelijkheid van de leerlingen verwacht. Op OBS de R. willen ze de overgang van het reguliere basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs zo klein mogelijk maken. Zodat de stap voor de kinderen niet te groot is. In de klassenorganisatie en kijkende naar de vaardigheden die de kinderen het komende schooljaar nodig hebben is het belangrijk dat de kinderen van groep 7/8 verantwoordelijkheid nemen voor hun leerproces.

Voor de leerkracht is het belangrijk dat de kinderen zelfverantwoordelijkheid nemen omdat er dan minder energie en tijd gaat zitten in het verbeteren van het gedrag van de kinderen op dit gebied. Deze energie en tijd kan dan ergens anders in gestoken worden.

Volgens de leerkracht van groep 7/8 zijn de meeste leerlingen van groep 7/8 nog niet bewust bezig met hun leerproces. Ze kijken niet kritisch genoeg naar hun werk. Daarmee bedoelt ze dat ze hun werkjes niet altijd nakijken en als ze dit wel doen, schrijven ze het goede antwoord over en doen er verder niets mee. Ze nemen nog te weinig initiatief om vragen te komen stellen als ze iets niet begrijpen. Op het voortgezet onderwijs wordt dit wel van hun verwacht.

1.3 Doel en onderzoeksvraag

Het doel is om de leerlingen te stimuleren om meer verantwoordelijkheid te nemen voor hun leerproces. Om de leerlingen te kunnen motiveren om meer verantwoordelijkheid te nemen moet je werken met iets wat hun aanspreekt. Daarom

is er gekozen voor een positief bekrachtigingsmiddel (beloningsstelsel) wat gebruikt gaat worden om de verantwoordelijkheid van de kinderen te verhogen. Hier is voor gekozen omdat je hierbij uitgaat van het positieve. Je kijkt als leerkracht naar het gewenste gedrag van de kinderen. Dit werkt stimulerend voor de kinderen en de goede sfeer in de groep. Walker et al. (1996) hebben laten zien dat het instellen van regels alleen geen effect heeft op ongewenst gedrag van leerlingen, maar dat als leerkrachten geïnstrueerd worden om de schoolregels te onderwijzen, de leerlingen te 'betrappen' als ze juist goed gedrag vertonen en kleine misdrijvingen negeren, het probleemgedrag in het algemeen sterk vermindert (Golly A. & Sprague J., 2011).

De onderzoeksvraag is dan ook:

Is een beloningsstelsel een geschikt middel om de leerlingen van groep 7/8 van OBS de R. te stimuleren meer verantwoordelijkheid te nemen voor hun leerproces?

Daarvoor moet er eerst onderzocht worden hoeveel verantwoordelijk de leerlingen nu nemen en hoeveel verantwoordelijk de leerlingen na gebruik van het beloningsstelsel nemen. De deelvragen zijn dan ook:

- *Hoeveel verantwoordelijk nemen de leerlingen van groep 7/8 nu voor hun leerproces?*
- *Hoeveel verantwoordelijk nemen de leerlingen van groep 7/8 voor hun leerproces na het inzetten van het beloningsstelsel?*

Gewenste situatie

In de gewenste situatie kijken de leerlingen hun werk goed en eerlijk na en kijken ze terug wat ze niet begrepen hebben. Dit komen ze vragen zodat ze het daarna wel begrijpen. Ze zijn zich bewust van hun leerproces en voelen zich hiervoor verantwoordelijk.

Ik ben tevreden als de leerlingen meer verantwoordelijkheid nemen voor hun leerproces. Er kan niet verwacht worden dat de leerlingen zich na dit onderzoek ook echt meer verantwoordelijk voelen want dit is een intrinsiek proces waar weinig tot geen invloed op uitgeoefend kan worden.

Als de leerlingen meer verantwoordelijkheid nemen dan kijken de leerlingen hun werk beter na en kijken ze terug naar datgene wat ze niet begrepen hebben. Ze zorgen er zelf voor dat ze het wel begrijpen door hulp te komen vragen. Omdat er nu ook weinig ruimte is om vragen te komen stellen willen we hier een bepaalde tijd voor

inroosteren. Ze kunnen omgaan met uitgestelde aandacht en kunnen een ruime tijd zelfstandig werken (gemiddeld 2 uur).

Die verbetering is terug te zien als de leerlingen voor deze vaardigheden duimenkaartjes verdienen. Voor het halen van een bepaald aantal duimenkaartjes kunnen de kinderen een beloning verdienen. Samen met de kinderen wordt afgesproken wat deze beloning in gaat houden.

Wat is er al onderzocht over de manier waarop je gewenst gedrag bij kinderen kunt verbeteren en versterken?

Behaviorisme heeft ons geleerd dat gedrag aangeleerd kan worden door beloningen en straffen. Pavlov(1859-1936) is een van de belangrijkste grondleggers van deze stroming.

Gedrag dat wordt aangeleerd en in stand wordt gehouden door de consequenties van dat gedrag, werd door Skinner (1904-1990) operant gedrag genoemd. Bij operante conditionering legt een organisme een verband tussen stimulus en een respons als gevolg van de consequenties die de respons heeft.

De cognitieve gedragstherapie richt zich direct op het interne denkgedrag van een kind (Meichenbaum,1981). Door verbetering van zelfspraak (interne dialoog)zal de controle over het denken, voelen en doen toenemen (Meichenbaum,1981 en Bash,1975).

De interactionele benadering gaat ervan uit dat er tussen A en B wederzijdse beïnvloeding is van het gedrag van de leerling: sociale competentie en het gedrag van de leerkracht: sociale ondersteuning.

MiltonH.Erickson (1901-1980) ontwikkelde onder meer de korte- en strategische therapievormen, een zeer eigen vorm van klinische hypnose. Uit deze korte termijn therapie is de korte oplossingsgerichte therapie afgeleid. Enkele uitgangspunten van deze therapievorm zijn; denken in oplossingen in plaats van problemen, oplossingen liggen binnen de cliënt zelf, er bestaat geen noodzaak om de oorzaak of de functie van de psychopathologie te kennen, snelle verandering is mogelijk, focus als behandelaar op wat veranderbaar is, en zoek de positieve uitzondering om deze te versterken. Op deze manier onderwijs je oplossingsgericht (Mulder, 2002).

2. Theoretische onderbouwing

Inleiding:

In dit hoofdstuk wordt het onderwerp zelfverantwoordelijkheid, en het aanleren van gewenst gedrag theoretisch onderbouwd. Hierbij zal vooral ingegaan worden op de gedragstheoretische benadering en de oplossingsgerichte benadering omdat de verbeteracties bij deze benaderingen zullen aansluiten door middel van een beloningsstelsel.

2.1 Zelfverantwoordelijkheid:

Bij zelfverantwoordelijkheid voor het eigen leerproces bouwen de leerlingen vakinhoudelijke kennis op en krijgen ze inzicht hoe geleerd wordt. De leerling is verantwoordelijk voor het maken van de inhoud van het werk en de afspraken (procedures) die daarover gemaakt zijn, zodat ze verantwoordelijkheid nemen, het als zodanig beleven en de competenties die dat tot uiting brengen, laten zien (Bolhuis, 2000).

Zelfverantwoordelijk leren is een centraal begrip geworden in de onderwijsvernieuwing. Er zijn verschillende invullingen aan het begrip gegeven. Zo hebben Simons en Zuylen (1995) het over zelfverantwoordelijk leren als de docent in globale termen aangeeft wat het einddoel is en vervolgens de leerlingen laat bepalen hoe ze dat het beste kunnen bereiken.

In de literatuur wordt ook gesproken over zelfregulerend leren. Zelfregulatie betekent het in staat zijn om zelf kennis, vaardigheden en attitudes te ontwikkelen welke overgedragen kunnen worden van de ene leercontext naar de andere (Boekaerts, 1999)

2.1.1 Opbouw van zelfstandigheid naar zelfverantwoordelijkheid:

Wanneer leerlingen zelfverantwoordelijk kunnen leren zullen ze zelfstandig moeten kunnen werken. Er zijn verschillende vormen van zelfstandigheid.

De boer (2002) e.a. maakt een onderscheid tussen zelfstandig werken, zelfstandig leren en zelfverantwoordelijk leren. Visser 't Hooft e.a. (1999) menen dat voor het zelfstandig werken nog een vorm kan worden toegevoegd namelijk zelf werken.

Simons en Zuylen (1999) menen dat er 6 grondvormen van leren zijn, namelijk: zelfstandig werken, zelfstandig samen werken, zelfstandig leren, zelfstandig samen leren, zelfverantwoordelijk leren en zelfverantwoordelijk samen leren.

PMVO (Procesmanagement Voortgezet Onderwijs, 1999)

vier vormen van zelfstandigheid:

leren 1 *1. Zelf werken (alleen of samen):*

Volledig door de docent gestuurd. De docent geeft korte gesloten opdrachten die in korte tijd uitgevoerd worden.

2. Zelfstandig werken (alleen of samen):

Hoge mate door de docent gestuurd. De docent bepaalt hoe het product eruit komt te zien, welke tijd de leerling ervoor heeft en wat hij moet doen als hij klaar is.

leren 2 *3. zelfstandig leren (alleen of samen):*

De leerling maakt op eigen initiatief alle leeractiviteiten die door de leerkracht zijn opgegeven. Leerkracht bewaakt de kwaliteit van het leerproces.

4. Zelfverantwoordelijk leren (alleen of samen).

Leerlingen bepalen zowel de leerstof als hun doelen en beoordelen zelf of ze voldoende geleerd hebben. (Ebbens & Ettekoven, 2000).

2.1.2 Rol van de leerkracht

Als je de verantwoordelijkheid van leerlingen voor hun leerproces wilt verhogen is de rol van de leerkracht erg belangrijk enkele belangrijke rollen hierin zijn:

- accepterende grondhouding
- model staan
- zelfkennis in het beroep
- twee rollen integreren: accepterende docent, en grens aangevende docent (Ebbens & Ettekoven, 2000).

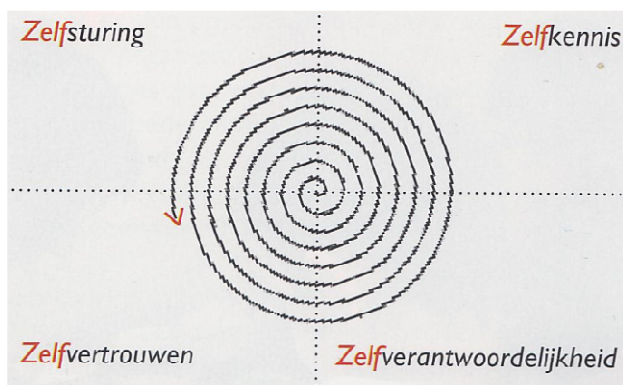
Cohen (1986) spreekt van direct supervision en supportivesupervision. een goede docent weet beide rollen te combineren of te integreren. deze dubbelheid in rollen is voor leerlingen aanvaardbaar wanneer docenten gedrag vertonen dat wederzijds van aard is: zij stellen eisen maar voldoen ook aan hun eigen eisen.

2.2 Autonomie:

Kinderen zijn van nature actieve leerders. Ze blijven actief en ondernemend als de omgeving hoge verwachtingen van ze hebben, blijkt geeft van vertrouwen in hun mogelijkheden en capaciteiten, respect en waardering toont, stimuleert in plaats van controleert en ze de ruimte geeft om hun eigen leren en leven steeds meer in eigen hand te nemen en op eigen benen te staan (Rinske, De Munnik, 2007).

Als een kind daarbij positieve ervaringen opdoet krijgt het meer zelfvertrouwen, kan het steeds meer verantwoordelijkheid aan, neemt zelfkennis toe en verbreedt en verfijnt het denk- en handelingsrepertoire van het kind om zichzelf te sturen (Rinske, De Munnik, 2007).

Zelfvertrouwen, het vertrouwen op je eigen mogelijkheden is essentieel voor het ontwikkelen van een goede werkhouding. Een belangrijk kenmerk van een goede werkhouding is dat een kind verantwoordelijkheid wil en kan dragen voor zichzelf en anderen. Kinderen zonder zelfvertrouwen ontwikkelen ook gebrekkig kennis over zichzelf. Wanneer zich in de ontwikkeling van deze gebieden stagnaties of belemmeringen voordoen leert een kind zichzelf ook onvoldoende sturen (Rinske, De Munnik, 2007).

Het cyclische karakter van de ontwikkeling van zelfsturing:

Leren wordt betekenisvoller als kinderen invloed hebben op wat en hoe er geleerd wordt. De ontwikkeling van de basisbehoefte autonomie wordt gestimuleerd wanneer kinderen zelf beslissingen mogen nemen, zelf kunnen kiezen en

verantwoordelijkheid mogen dragen voor hun initiatieven en activiteiten (Rinske, De Munnik, 2007).

Hierbij moet ook tegemoet worden gekomen aan de andere 2 basisbehoeften van kinderen: relatie en competentie (Luc Stevens, 2002).

2.3 Aanleren van gewenst gedrag:

Er zijn verschillende theorieën die aangeven dat gewenst gedrag aangeleerd kan worden. Ik ga het diepste in op de gedragstheoretische benadering en de oplossingsgerichte benadering omdat deze benaderingen aansluiten bij dit praktijkonderzoek.

2.3.1 De gedragstheoretische benadering

De stroming behaviorisme heeft ons geleerd dat gedrag aangeleerd kan worden door beloningen en straffen. Pavlov(1859-1936) is een van de belangrijkste grondleggers van deze stroming. Het gaat ervan uit dat het menselijk gedrag ontstaat vanuit wetmatigheden. De mens is een soort machine, die gedrag vertoont via bepaalde vaststaande wetten. Je zou de mens dus kunnen programmeren (conditioneren) (Ilsebo, 2008).

Kritiek op het behaviorisme was dat er geen rekening werd gehouden met het onderbewuste van de mens. Er werd alleen gekeken naar het gedrag dat duidelijk waarneembaar was.

Skinner (1904-1990) was een invloedrijk Amerikaans psycholoog. Hij is bekend geworden als grondlegger van het radicaal behaviorisme (Ilsebo, 2008).

De belangrijkste bijdrage van Skinner aan de psychologie wordt gevormd door zijn onderzoek naar de operante conditionering. Bij operante conditionering legt een organisme een verband tussen stimulus en een respons als gevolg van de consequenties die de respons heeft. Het organisme legt een verband tussen een bepaalde situatie en een bepaald gedrag als gevolg van de gunstige of ongunstige consequenties die dat gedrag in die situatie heeft. De kans dat hetzelfde gedrag herhaald wordt bij eenzelfde omstandigheid, neemt toe, als de gevolgen van dat gedrag gunstig zijn (positieve bekrachtigers). Zijn de gevolgen ongunstig (negatieve bekrachtigers), dan wordt de band tussen gegeven omstandigheden en het gedrag verzwakt. Gedrag dat wordt aangeleerd en in stand wordt gehouden door de

consequenties van dat gedrag, werd door Skinner operant gedrag genoemd (Brysbaert, 2006, Morgan 1990).

Regels voor bekrachtiging:

- Een bekrachtiger moet adequaat zijn; toegespitst op de persoon en de situatie
- De bekrachtiging moet direct na het gewenste gedrag gegeven worden, zodat het verband tussen het gedrag en de bekrachtiger duidelijk is.
- Een onvoorspelbaar bekrachtigingsschema is succesvoller dan een vaste interval-bekrachtiging. De persoon weet niet wanneer hij bekrachtigd wordt en dat heeft meer effect.
- Bekrachtig positief gedrag zodat het niet uitdooft. Positief gedrag bekrachtigen is te verkiezen boven het straffen van ongewenst gedrag (Brysbaert, 2006, Morgan 1990).

Intrinsieke en extrinsieke motivatie

Alle gedrag komt voort uit intrinsieke en extrinsieke motivatie. Bij intrinsieke motivatie worden mensen van binnenuit geprikkeld om te handelen. Bij extrinsieke motivatie gebeurt dit van buitenaf. Ten aanzien van intrinsieke en extrinsieke motivatie enerzijds en beloning anderzijds krijgt de opvatting: 'De extrinsieke beloning dooft de intrinsieke motivatie uit' de meeste steun (Schop, 2012).

2.3.2 De cognitieve benadering

In tegenstelling tot het behaviorisme, richt de cognitieve psychologie (1970) zich niet op het observeerbare gedrag van individuen maar op het interne denkgedrag van een individu (Meichenbaum, 1981). De cognitieve gedragstherapie wil gedragsveranderingen bij het kind bereiken door zich te richten op het denken, (de interne denkprocessen informatieverwerking), de zelfspraak, (de interne dialoog), en vergroting van de zelfcontrole (Meichenbaum, 81 en Bash, 75).

2.3.3 De interactionele benadering

Probleemgedrag wordt binnen deze benadering gezien als een signaal van leerlingen waarmee zij aangeven behoefte aan hulp te hebben, omdat zij 'het alleen niet kunnen'. Van belang is dat de ander (de leerkracht) er is wanneer er behoefte aan hulp is.

Het 'interactionele begeleidingsmodel leerkracht-leerling' (Hoeben, 1993;Jeninga & De Boer, 1998) staat binnen de interactionele benadering centraal. Het gaat ervan uit dat er tussen A en B wederzijdse beïnvloeding is van het gedrag van de leerling: sociale competentie en het gedrag van de leerkracht: sociale ondersteuning (Jeninga, 2009).

Het doel is dat de leerlingen een positief zelfbeeld ontwikkelen (zelfvertrouwen en vertrouwen in de ander) en het vergroten van de sociale competentie (cognities, vaardigheden, gevoelens en attitude). Wil een leerkracht deze goede ondersteuning bieden dan is het van belang dat hij sensitief is voor signalen van de leerling en hier responsief op reageert (Jeninga, 2009).

2.3.4 De oplossingsgerichte benadering

MiltonH.Erickson (1901-1980) ontwikkelde onder meer de korte- en strategische therapievormen, een zeer eigen vorm van klinische hypnose.

Uit deze korte termijn therapie is de korte oplossingsgerichte therapie afgeleid. Bij de laatst genoemde vorm zijn Steven de Shazer en Insoo Kim Berg, de grondleggers van deze richting. Enkele uitgangspunten van deze therapievorm zijn; denken in oplossingen in plaats van problemen, oplossingen liggen binnen de cliënt zelf, er bestaat geen noodzaak om de oorzaak of de functie van de psychopathologie te kennen, snelle verandering is mogelijk, focus als behandelaar op wat veranderbaar is, en zoek de positieve uitzondering om deze te versterken (Mulder, 2002).

Er zijn drie kernprincipes die de flexibiliteit van het model aantonen en gericht zijn op de behoeften van het individu:

1. Als iets niet kapot is, repareer het dan niet
2. Kijk naar wat werkt en doe daar meer van
3. Als iets niet werkt, probeer dan iets ander (Mahlberg&Sjöblom, 2008)

Doelen en stappen daar naar toe:

Het is essentieel dat leerlingen zich hun eigen doelen stellen. Meestal schrijven de leerkrachten samen met elke leerling een plan van actie, zodat ze gemakkelijk kunnen onthouden welk eindpunt een leerling voor ogen heeft. Het beste is als het doel:

- Van de leerling zelf is
- Belangrijk is voor de leerling
- Liever klein dan heel groot

- Concreet en specifiek
- Het gewenste gedrag gedetailleerd omschrijft
- Het begin van iets is
- Bereikbaar is
- Inspanning vraagt van de leerling. (Mahlberg&Sjöblom, 2008)

Werken met schalen:

Een van de meest waardevolle hulpmiddelen in oplossingsgericht onderwijs is het werken met schalen. Het is een uitstekend middel om informatie te verkrijgen op een simpele en rechtstreekse wijze. Wanneer de leerkracht een schaalvraag stelt, geef je de leerling de kans om na te denken over wat hij nodig zal hebben om dat ene stapje vooruit te kunnen maken (Mahlberg&Sjöblom, 2008).

Wat goed combineert met oplossingsgericht werken is School Wide Positive Behavior Support (SWPBS). Dit is een evidence based-programma dat op veel scholen in de Verenigde Staten met succes wordt ingezet, net als in Canada, Noorwegen, Zweden, Denemarken, IJsland, Duitsland en Chili.

Er worden eenvoudige, maar doeltreffende methoden aangereikt wat betreft het omgaan met gedrag. Het is bedoeld om antisociaal gedrag om te buigen naar positief gedrag; jarenlang onderzoek heeft de effectiviteit ervan aangetoond.

Het vergroten van gewenst gedrag, en daarmee het verminderen van ongewenst staat centraal (Annemieke Golly en Jeff Sprague 2009).

Het is een preventieve en curatieve manier om ongewenst gedrag te voorkomen of juist om te buigen in positief gedrag.

Een positief bekrachtigende benadering is hier effectiever dan bestraffen van ongewenst gedrag, zeker wanneer dit systematisch en planmatig wordt aangepakt, op de hele school en bij de kinderen thuis.

Hoe werkt het?

Met eenvoudige interventies voor alle leerlingen wordt het pro-sociale gedrag versterkt. Dit gebeurt door het expliciet maken van gewenst gedrag, het actief aanleren van dit gedrag en het systematisch positief bekrachtigen hiervan.

Leerlingen weten hierdoor welk gedrag van ze wordt verwacht.

PBS is een aanpak voor alle leerlingen, met specifieke interventies voor kinderen die extra ondersteuning nodig hebben (Annemieke Golly en Jeff Sprague 2009).

2.4 Samenvattend:

Samenvattend kan gewenst gedrag onder andere aangeleerd worden door middel van belonen en straffen. Bij operante conditionering legt een organisme een verband tussen stimulus en een respons als gevolg van de consequenties die de respons heeft.

De oplossingsgerichte benadering geeft aan dat er bij het aanleren van gewenst gedrag moet worden gezocht naar de positieve uitzondering om deze te versterken. Waarbij het belangrijk is dat leerlingen hun eigen doelen stellen.

Wat goed combineert met oplossingsgericht werken is School Wide Positive Behavior Support (SWPBS). Een positief bekrachtigende benadering is hier effectiever dan bestraffen van ongewenst gedrag, zeker wanneer dit systematisch en planmatig wordt aangepakt, op de hele school en bij de kinderen thuis.

Als je leerlingen verantwoordelijkheid wilt leren dragen is het belangrijk dat de ontwikkeling van de basisbehoefte autonomie wordt gestimuleerd. Zodat leerlingen zelf beslissingen mogen nemen, zelf kunnen kiezen en verantwoordelijkheid mogen dragen voor hun initiatieven en activiteiten (Rinske, De Munnik, 2007).

3. Onderzoeksmethodologie:

Inleiding

In hoofdstuk 3 wordt beschreven hoe het onderzoek is opgebouwd. De onderzoeksvraag en subvragen worden precies beschreven en de onderzoeksgroep die daarbij hoort.

De keuze voor de onderzoeksvorm staat vermeld bij de onderzoeksmethoden. Er wordt op drie manieren (triangulatie) data verzameld en de betrouwbaarheid en validiteit daarvan wordt weergegeven. Aan een onderzoek zijn altijd ethische kwesties verbonden en zijn daarom belangrijk om bij stil te staan.

Het onderzoek bestaat uit de volgende onderzoeksvragen en subvragen:

De onderzoeksvraag:

Is een beloningsstelsel een geschikt middel om de leerlingen van groep 7/8 van OBS de Regenboog te stimuleren meer verantwoordelijkheid te nemen voor hun leerproces?

Daarvoor moet er eerst onderzocht worden hoeveel verantwoordelijk de leerlingen nu nemen en hoeveel verantwoordelijk de leerlingen na gebruik van het beloningsstelsel nemen. De deelvragen zijn dan ook:

- *Hoeveel verantwoordelijk nemen de leerlingen van groep 7/8 nu voor hun leerproces?*
- *Hoeveel verantwoordelijk nemen de leerlingen van groep 7/8 voor hun leerproces na het inzetten van het beloningsstelsel?*

3.1 Onderzoeksvorm

Het praktijkonderzoek heeft de vorm van een actieonderzoek omdat het doel is om de beroepspraktijk te onderzoeken met het doel deze te verbeteren of te vernieuwen (Schuman, 2009). Gedurende het onderzoek wordt een handelingswijze ontwikkeld en uitgetoetst, in dit geval het beloningsstelsel. Na deze interventie wordt onderzocht of de leerlingen meer verantwoordelijkheid nemen ten aanzien van de beginmeting.

Het onderzoek heeft een cyclisch karakter. Het effect van de verbeteracties, die zijn opgesteld in het actieplan, wordt tijdens een tussenevaluatie geëvalueerd en deze acties worden bijgesteld.

3.2 Onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep die wordt onderzocht is de combinatieklas groep 7/8 van OBS de R. De klas bestaat uit 23 leerlingen waarvan 11 meisjes en 12 jongens. Groep 7 bestaat uit 9 leerlingen en groep 8 bestaat uit 14 leerlingen. Op het gebied van zorg met betrekking tot gedrag zitten er 3 leerlingen in de klas met de stoornis PDD-nos waarvan 1 leerling ook de stoornis NLD heeft en 1 leerling heeft de stoornis ADHD. Er is voor deze groep gekozen omdat er van groep 7/8 de meeste verantwoordelijkheid verwacht wordt in tegenstelling tot de lagere groepen. Voor groep 7 is verantwoordelijkheid belangrijk als voorbereiding op groep 8. Waar veel verantwoordelijkheid wordt verwacht doordat ze bijvoorbeeld 5 dagen in de week huiswerk krijgen. In groep 8 is verantwoordelijkheid belangrijk met het oog op het voortgezet onderwijs. Waar veel zelf verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces wordt verwacht.

3.3 Onderzoeksmethoden

Om te onderzoeken hoeveel verantwoordelijkheid de leerlingen van groep 7/8 nemen voor hun leerproces (deelvraag 1) worden de volgende onderzoeksmethoden ingezet:

3.3.1 Literatuuronderzoek:

Er wordt onderzocht wat verantwoordelijkheid precies inhoudt, hoe hieraan gewerkt kan worden in de klas en welke rol de leerkracht hierin heeft. Dit wordt onderzocht omdat het nodig is om te weten wat er allemaal onder verantwoordelijkheid valt zodat ook goed onderzocht kan worden hoeveel verantwoordelijkheid de leerlingen van groep 7/8 nu nemen voor hun leerproces.

3.3.2 Schaalvragenlijst groep 7/8:

Er is gekozen voor een vragenlijst zodat er op een gestandaardiseerde manier gegevens van de gehele groep (23 leerlingen) verzamelen kunnen worden. De vragenlijst bestaat uit gesloten vragen zodat de gegevens beter kunnen worden verwerkt en gemeten.

De vragenlijst kunnen alle leerlingen van groep 7/8 zelfstandig en anoniem invullen. Bij de vragenlijst geven de kinderen zichzelf sterren voor een indicator. Dit kan variëren van 1 ster (nooit) tot 10 sterren (altijd). De indicatoren betreffen vaardigheden die te maken hebben met verantwoordelijkheid nemen. Deze indicatoren zijn ontleend aan de Checklist Houdingsdoelen Dalton-leerling van de

Dalton-scholengemeenschap voor middelbaar beroepsonderwijs De Oldemaaten te Meppel (Wenke&Röhner, 2006, pp. 99-102). Ze zijn aangepast aan het niveau van groep 7/8. Een van de meest waardevolle hulpmiddelen in oplossingsgericht onderwijs is het werken met schalen. Het is een uitstekend middel om informatie te verkrijgen op een simpele en rechtstreekse wijze. Wanneer de leerkracht een schaalvraag stelt, geef je de leerling de kans om na te denken over wat hij nodig zal hebben om dat ene stapje vooruit te kunnen maken. (Mahlberg & Sjöblom, 2008) Er is gekozen voor de keuze tussen 1 t/m 10 sterren omdat de leerlingen gewend zijn aan deze punten en omdat ze hierbij veel keus hebben en zich dus preciezer kunnen inschalen.

3.3.3 Interview leerkracht groep 7/8:

Er wordt een interview afgenomen bij de leerkracht over de beginsituatie van de leerlingen met betrekking tot het nemen van verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces. Er is gekozen voor een interview omdat de interviewer hierbij rechtstreeks in contact staat met de leerkracht. De vragen kunnen worden aangepast aan het gesprek en er kan worden doorgevraagd. Er is gekozen voor een meer gestructureerd interview, Petra Ponte (2003) waar bij de vragen vooraf worden vastgelegd. Er is hiervoor gekozen omdat er bepaalde informatie verkregen moet worden. Daarvoor is het belangrijk om te bekijken welke vragen hiervoor gesteld moeten worden. Deze vragen worden vooraf opgesteld zodat er geen vragen vergeten kunnen worden. De vragen zijn opgesteld volgens de gesprekstechniek van de oplossingsgerichte wijze van communiceren. Deze oplossingsgericht vragen zijn gekozen omdat ze ook uitnodigen tot nadenken over wat er mogelijk is in de toekomst (Mahlberg & Sjöblom, 2008). De leerkracht neemt vooraf het interview de indicatoren van de vaardigheden die te maken hebben met verantwoordelijkheid door. Deze indicatoren zijn ontleend aan de Checklist Houdingsdoelen Dalton-leerling van de Dalton-scholengemeenschap voor middelbaar beroepsonderwijs De Oldemaaten te Meppel (Wenke & Röhner, 2006, pp. 99-102). Ze zijn aangepast aan het niveau van groep 7/8. Tijdens het interview kan de leerkracht deze vaardigheden erbij pakken.

Het afnemen van een interview bij de leerkracht over de verantwoordelijkheid van de klas is een waarneming van de leerkracht. Er kan niet vanuit worden gegaan dat dit de waarheid is.

Om te onderzoeken hoeveel verantwoordelijk de leerlingen van groep 7/8 voor hun leerproces nemen na het inzetten van het beloningsstelsel (deelvraag 2) worden de volgende onderzoeksmethoden ingezet.

3.3.4 Literatuuronderzoek:

Er wordt onderzocht wat er bekend is over het aanleren van gewenst gedrag. Er zal vooral gericht onderzocht worden naar de gedragstheoretische benadering en de oplossingsgerichte benadering omdat deze benaderingen aansluiten bij manier van werken met een beloningsstelsel.

3.3.5 Schaalvragenlijst groep 7/8:

Dezelfde schaalvragenlijst wordt nog eens afgenomen om te meten hoeveel verantwoordelijkheid de leerlingen van groep 7/8 nu nemen voor hun leerproces. De totale score van de klas wordt vergeleken met de totale score van de klas bij de beginmeting.

3.3.6 Interview leerkracht groep 7/8:

De laatste stap in het onderzoek is het afnemen van een interview bij de leerkracht over de verantwoordelijkheid van de leerlingen van groep 7/8. De uitkomst van dit interview wordt vergeleken met het vorige om te zien of de leerlingen gegroeid zijn volgens de leerkracht en hoe ver ze hierin gegroeid zijn.

3.4 Data verzamelen

De gegevens van de literatuurstudie worden verwerkt in de theoretische achtergrond. Er wordt een samenvatting gemaakt van de bevindingen die gebruikt kunnen worden bij het onderzoek. De uitslagen van de schaalvragenlijst worden verwerkt in een staafgrafiek. Zodat het overzichtelijk is aan welke indicatoren er met de klas kan worden gewerkt. En in welke indicatoren ze gegroeid zijn.

Het interview wordt opgenomen middels voicerecorder zodat het precies kan worden uitgewerkt. De interviews worden met elkaar vergeleken om te zien of de leerlingen zijn gegroeid in het nemen van verantwoordelijkheid en om te zien hoever ze hierin gegroeid zijn.

3.5 Triangulatie

Triangulatie is een manier om de validiteit van onderzoek te verhogen (Kallenberg et al, 2007). Het gebruik van triangulatie zorgt ervoor dat een onderzoek meer betrouwbaar en nauwkeuriger is (Lange, Montesano Montessori & Schuman, 2011).

Daarbij moet de triangulatie wel gedegen uitgevoerd worden. Om zo betrouwbaar en nauwkeurig mogelijk onderzoek te doen wordt gebruik gemaakt van 3 verschillende onderzoeksmethoden; literatuuronderzoek, vragenlijst aan de leerlingen van groep 7/8 en het interview van de leerkracht van groep 7/8. De informatie van deze 3 verschillende bronnen wordt met elkaar vergeleken en verbonden. Op deze manier vullen de gegevens elkaar aan en ondersteunen ze elkaar.

3.6 Validiteit en betrouwbaarheid

Er is gekozen voor een literatuurstudie zodat de vragenlijst over verantwoordelijkheid en de verbeteractie (beloningsstelsel) goed onderbouwd kan worden.

Daarnaast was er de keuze om te kiezen voor een observatie, omdat er hierbij slechts een gering risico is dat de onderzoeker de eigen visie op de realiteit overdraagt op de werkelijkheid die hij/zij probeert te begrijpen (Lange, Montesano Montessori & Schuman, 2011). Het is echter moeilijk om de verantwoordelijkheid van leerlingen te observeren omdat hier geen vaste indicatoren voor zijn waar je op kunt observeren. Daarom is er besloten voor het laten invullen van een vragenlijst door de leerlingen. Er is bewust voor gekozen om de kinderen deze vragenlijst anoniem te laten invullen zodat ze geneigd zijn om eerlijker en openhartiger te antwoorden. (Lange, Montesano Montessori & Schuman, 2011).

Om niet alleen uit te gaan van de bevindingen van de leerlingen is er ook voor gekozen om de leerkracht van groep 7/8 te interviewen. Deze leerkracht staat fulltime voor de klas. De onderzoeker is ervan bewust dat de onderzoeksmethoden niet zo betrouwbaar zijn als bijvoorbeeld toetsgegevens. Maar het nemen van verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces is nu eenmaal moeilijker meetbaar omdat men er verschillende waarnemingen bij kan hebben. In week 7 wordt de beginmeting afgenomen en in week 20 de eindmeting. Er zit een periode van 13 weken tussen waaronder 2 vakantieweken. Er is dus een ruime tijd om de interventie uit te voeren.

3.7 Ethische kwesties

Om het onderzoek uit te voeren is het onderzoeksplan besproken met de leerkracht van groep 7/8 en de directeur van OBS de R. Het onderzoek is door deze personen goedgekeurd. Om privacy redenen worden de namen van leerkrachten, kinderen en de naam van de basisschool geanonimiseerd.

4. Data Analyse en resultaten beginmeting

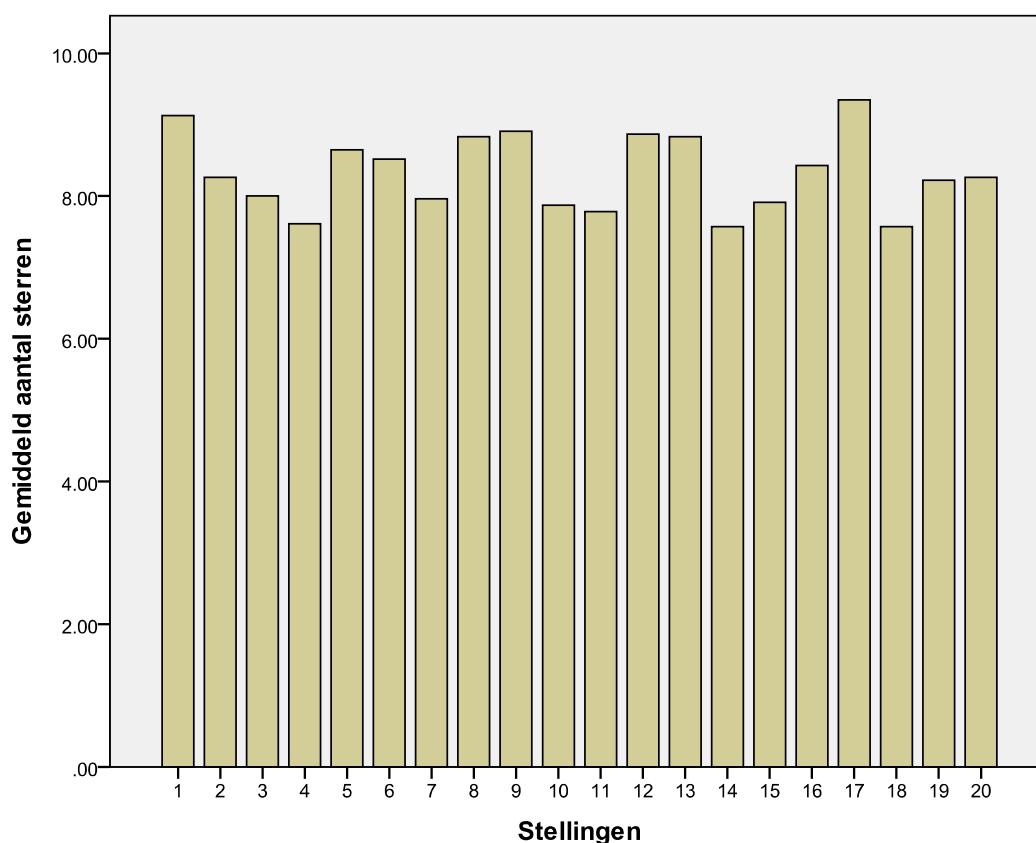
Inleiding:

De data van de vragenlijst en het interview worden in dit hoofdstuk verzameld, weergegeven en geanalyseerd.

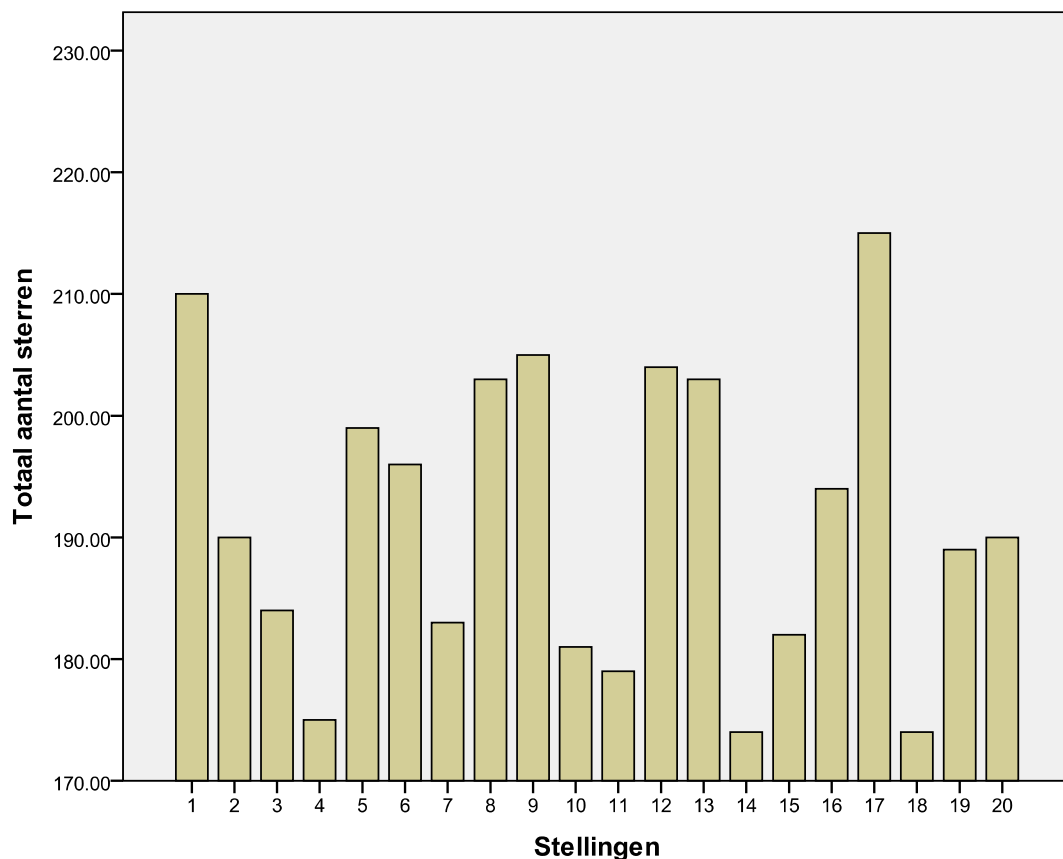
4.1 Analyse vragenlijst verantwoordelijkheid groep 7/8

Alle leerlingen van groep 7/8 hebben een vragenlijst ingevuld (Zie bijlage 1). Dit is verwerkt in onderstaande grafieken. In de horizontale as staan 20 stellingen die allen te maken hebben met verantwoordelijkheid. Bijv. 'Ik probeer altijd netjes te werken'. In de verticale as staat het gemiddeld en totaal aantal sterren dat de kinderen zichzelf gegeven hebben voor deze stelling. Ze konden zichzelf 1 t/m 10 sterren geven. Er is voor gekozen om ook het totaal aantal sterren te benoemen omdat het verschil hierbij beter zichtbaar is dan bij het gemiddelde aantal sterren per kind. Het gemiddelde aantal sterren is weergegeven omdat er dan met de klas besproken kan worden waar ze bij een bepaalde stelling nu staan op een schaal van 1 t/m 10.

Figuur 1: vragenlijst verantwoordelijkheid groep 7/8 (gemiddeld)

Figuur 2: Vragenlijst verantwoordelijkheid groep 7/8 (totaal)

Uitslag vragenlijst tabel zie bijlage 2

Er is gekeken op welke stellingen de leerlingen het hoogst scoren en op welke stellingen de leerlingen het laagst scoren. Van de vakken/vaardigheden waarvan ze vinden dat ze heel goed in zijn is een top 3 gemaakt. Dit is ook gedaan bij de vakken/vaardigheden die ze nog graag willen leren en bij de vakken die ze het meest belangrijk vinden.

De leerlingen scoren het hoogst op de volgende stellingen (100% = 230 sterren):

- 17. Ik doe mijn schoolwerk zo goed als ik kan (215 punten)
- 01. Ik ben op tijd (half 9) in de klas (210 punten)
- 09. Als ik iets nog niet goed begrijp, vraag ik altijd om hulp in mijn groepje of aan de leerkracht. (205 punten)
- 12. Ik kijk mijn eigen werk altijd eerlijk en goed na (204 punten)

De leerlingen scoren het laagst op de volgende stellingen(100% = 230 sterren):

- 14. Ik kan mijn tijd tijdens het werken op school goed indelen (174 punten)
- 18. Ik wil graag extra werken om te leren wat ik nog niet zo goed kan (174 punten)
- 04. Als ik klaar ben denk ik na over hoe ik gewerkt hebt en verbeter mijn werk als het nodig is (175 punten)
- 11. ik kijk mijn eigen werk altijd na (179 punten)

Dit kunnen de leerlingen heel goed (100% = 23 keer):

- Gym (8 keer)
- Rekenen (6 keer)
- Tekenen (6 keer)

Dit willen de leerlingen graag nog leren (100% = 23 keer):

- Rekenen (11 keer)
- Taal (7 keer)
- Spelling (6 keer)

Dit vinden de leerlingen de belangrijkste vakken (100% = 23 keer):

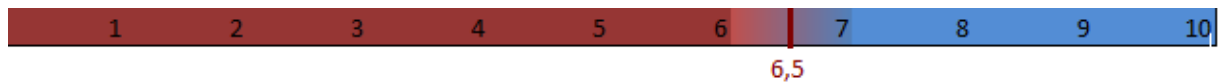
- Taal (19 keer)
- Rekenen (19 keer)
- Spelling (16 keer)

4.2 Analyse Interview leerkracht groep 7/8:

De leerkracht van groep 7/8 geeft in het interview aan waar ze vindt dat de klas nu staat met betrekking tot het nemen van verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces en welk gewenst gedrag de kinderen al laten zien. Ook geeft ze hierin aan welk gewenst gedrag groep 7/8 nog meer zou mogen laten zien.

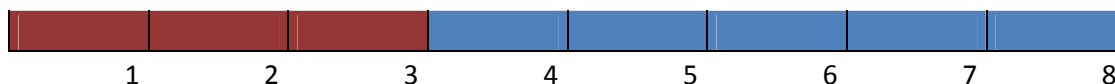
Het interview van de leerkracht van groep 7/8 over verantwoordelijkheid zie bijlage 3.

Cijfer van 1 t/m 10 voor het nemen van verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces op dit moment door de vaste leerkracht van groep 7/8:

De hoofdpunten uit het interview zijn eruit gehaald en samengevoegd, zodat deze vergeleken kunnen worden met de vragenlijst die de kinderen hebben ingevuld. Bij de nummers 1 t/m 8 hieronder staan de vaardigheden beschreven die de leerkracht noemt. De vakjes met de nummers die rood zijn gekleurd zijn de vaardigheden, m.b.t. het nemen van verantwoordelijkheid, die volgens de leerkracht vertoond worden en de vakjes met de nummers die blauw gekleurd zijn, zijn de vaardigheden die nog niet genoeg vertoond worden volgens de leerkracht

Gewenst gedrag bij het nemen van verantwoordelijkheid volgens leerkracht gr. 7/8

 gewenst gedrag dat vertoond wordt

 gewenst gedrag dat nog niet vertoond wordt

- 1= Zelf ervoor zorgen om de stof eigen te maken
- 2= Thuis leren voor een toets
- 3= Betrokken zijn bij een les, kennis willen vergaren en vragen stellen
- 4= kritisch kijken naar eigen werk (goed terugkijken en nakijken)
- 5= Vragen stellen over hetgeen wat ze niet begrepen hebben
- 6= Huiswerk op tijd afhebben
- 7= Bewust huiswerk plannen
- 8=Huiswerk maken volgens de planning

4.3 Beoordelen van de data

4.3.1 Vragenlijst

Twee punten waar de leerlingen laag op gescoord hebben. Namelijk: 'Als ik klaar ben denk ik na over hoe ik gewerkt hebt en verbeter mijn werk als het nodig is' en 'ik kijk mijn eigen werk altijd na'. staan in contrast met een punt waar ze hoog op gescoord hebben; 'Ik kijk mijn eigen werk altijd eerlijk en goed na'.

De kinderen willen graag meer leren over de vakken rekenen, taal en spelling en ze vinden deze vakken ook het meest belangrijk. Ze voelen zich dus het meest verantwoordelijk voor deze 3 zaakvakken.

4.3.2 Interview leerkracht groep 7/8

Bij de leerkracht van deze klas staat vooral het kritisch kijken naar het eigen werk voorop. De leerkracht heeft de leerlingen hier instructie over gegeven. Dit is volgens de leerkracht een belangrijk punt waar ze nog in kunnen groeien. Dit sluit aan bij de punten die de leerlingen zelf ook hebben genoemd: 'Als ik klaar ben denk ik na over hoe ik gewerkt heb en verbeter mijn werk als het nodig is' & 'Ik kijk mijn eigen werk altijd na.'

Een ander belangrijk punt waar de leerlingen van groep 7/8 volgens de leerkracht nog in kunnen groeien is vragen stellen over de leerstof als ze het niet goed begrijpen. Dit mogen ze vaker komen doen. De leerlingen geven zichzelf hiervoor gemiddeld 8.91 sterren wat hoog is (3^e plaats). Dit punt staat dus in contrast met elkaar. Leerkracht en leerlingen staan hierin niet op 1 lijn.

5. Acties en verbeteracties

Inleiding:

Aan de hand van de geanalyseerde data uit de vragenlijst en het interview worden er twee doelen opgesteld om de verantwoordelijkheid van de leerlingen van groep 7/8 voor hun leerproces te vergroten. Hier zullen de leerlingen ieder 3 weken aan werken. De docent gebruikt actieonderzoek om inzicht te verkrijgen in de eigen praktijk en hij/zij gebruikt actieonderzoek om de eigen praktijk te verteren op basis van dat inzicht. Op basis daarvan wordt doorgesgaan naar de tweede actie of het algemeen plan of zelfs het algemeen idee wordt bijgesteld (Ponte, P. 2002). In een tussenevaluatie wordt er gekeken of er bepaalde acties uitgevoerd moeten worden om het eindresultaat van het doel te verbeteren en verbeteracties op te stellen. Om inzicht te verkrijgen of het actieplan aangepast moet worden of niet wordt er geëvalueerd op de doelen.

5.1 Verantwoording keuze doel 1 & actieplan

5.1.1 Verantwoording keuze doel 1:

De kinderen scoren het laagst op de punten: Ik kan mijn tijd tijdens het werken op school goed indelen & Ik wil graag extra werken om te leren wat ik nog niet zo goed kan.

Het punt waar ze hierna het laagst op gescoord hebben is: Als ik klaar ben denk ik na over hoe ik gewerkt hebt en verbeter mijn werk als het nodig is. En op drie staat; ik kijk mijn eigen werk altijd na.

Bij de leerkracht van deze klas staat vooral het kritisch kijken naar het eigen werk voorop. Het terugkijken, nakijken en kijken of ze het begrepen hebben (evalueren).

Dit is een belangrijk punt waar ze nog in kunnen groeien. De vaardigheden evalueren, nakijken en verbeteren sluiten aan bij de vaardigheden die horen bij zelfverantwoordelijkheid (Smeets, J. 1999). Dit sluit ook aan bij de punten die de leerlingen zelf genoemd hebben. Namelijk: Als ik klaar ben denk ik na over hoe ik gewerkt heb en verbeter mijn werk als het nodig is & ik kijk mijn eigen werk altijd na. Het plan is om met de kinderen 3 weken aan dit punt te gaan werken.

Het doel: *Ik kijk mijn werk goed na, verbeter dit juist en kom om hulp vragen als ik het niet begrepen heb* wordt samen met de kinderen besproken. Net als de regels die

samen vastgesteld worden over wat 'goed' nakijken en verbeteren inhoudt, zie bijlage 6. Duidelijk geformuleerde regels vertellen de leerlingen wat de leerkrachten van hen verwachten. Bovendien sturen ze leerling-gedrag en ondersteunen de taak van de leerkracht (Morgan & Jensen, 1988).

5.1.2 Beloning:

Er wordt aan de leerlingen uitgelegd dat ze iedere dag een duimenkaartje kunnen verdienen. Samen wordt afgesproken hoeveel kaartjes ze na 3 weken (15 dagen) kunnen verdienen. De kinderen denken hierbij eerst zelf na hoeveel kinderen er gemiddeld op een dag een kaartje kunnen verdienen. Eerst vertellen verschillende kinderen hun antwoord. Hierna sluiten de kinderen hun ogen. De leerlingen moeten hun vinger opsteken als ze het getal horen waarvan ze denken dat dit het juiste aantal kaartjes is wat de klas gemiddeld per dag zal halen. Er wordt begonnen bij het laagste getal wat de kinderen hebben genoemd en doorgegaan tot het hoogste getal wat de kinderen hebben genoemd. Het getal waarbij de meeste kinderen een vinger opsteken wordt gekozen. Dit getal wordt vermenigvuldigd met 15 dagen en dat zijn het aantal kaartjes wat de leerlingen binnen 3 weken willen gaan verdienen. Dit wordt het doel. Als dit doel behaald wordt krijgen ze een beloning die ook samen met hun wordt afgesproken. In de klas wordt een grafiek opgehangen waarop het aantal behaalde kaartjes komen te staan. Zodat de kinderen de vooruitgang kunnen zien.

5.1.3 Actieplan

Walker et al. (1996) hebben laten zien dat het instellen van regels alleen geen effect heeft op ongewenst gedrag van leerlingen, maar dat als leerkrachten de schoolregels onderwijzen door de leerlingen te 'betrappen' als ze juist goed gedrag vertonen en kleine misdragingen negeren, het probleemgedrag in het algemeen sterk vermindert. De kinderen maken iedere dag de dagtaak en leveren dit in. Tussen de middag wordt er door de leerkracht een vak bijv. rekenen, taal of spelling gekozen en bekeken of de kinderen dit 'goed' hebben nagekeken en verbeterd. Als dit goed is nagekeken en verbeterd krijgen ze van de leerkracht om 13:00 uur als de school weer begint een beloningskaartje. Op woensdag krijgen ze na de kleine pauze of op donderdagmorgen een kaartje. Samen met de klas wordt het aantal kaartjes geteld en genoteerd in de grafiek. Voor dit actieplan is een tijdpad gemaakt zie bijlage 5.

5.2 Tussenevaluatie en verbeteracties doel 1

Ik kijk mijn werk goed na, verbeter dit juist en kom om hulp vragen als ik het niet begrepen heb. Binnen 15 dagen hebben we hiervoor 255 duimenkaartjes gehaald. (dit betekent dat er gemiddeld 17 kinderen per dag een duimenkaartje verdienen).

Evaluatie na week 1:

Wat gaat er goed?

22 van de 23 kinderen (96%) zijn gemotiveerd beloningskaartje te verdienen. 1 kind (4%) geeft aan dat hij soms gemotiveerd was om een beloningskaartje te verdienen.

22 van de 23 kinderen (96%) geven aan dat ze nu nauwkeuriger nakijken omdat ze bij iedere opdracht moeten opschrijven hoeveel goede antwoorden ze hebben. 1 kind (4%) geeft aan dat dit niet het geval is. Dit kind is wel gemotiveerd om een kaartje te verdienen.

Wat gaat er minder?

De leerlingen hebben met een meerderheid besloten dat ze iedere dag 17 kaartjes van de 23 kunnen verdienen. Het doel is om binnen 15 dagen 255 kaartjes te verdienen.

Ze zijn nu een week bezig en de kinderen hebben nog geen 1 dag 17 kaartjes verdiend.

De kinderen geven de volgende oorzaken hiervoor aan:

- De kinderen hebben niet altijd de dagtaak af waardoor ze het ook niet altijd kunnen nakijken.
- Er zijn te weinig nakijkboekjes in de klas.
- De kinderen vinden het moeilijk om zich aan de afspraken te houden die horen bij het verdienen van een kaartje.
- Sommige leerlingen hebben hun werk niet kunnen nakijken, omdat er van de opdracht geen nakijkboekjes zijn. Of omdat ze niets hebben gemaakt wat ze zelf kunnen nakijken.
- De kinderen waren vergeten om na te kijken
- De soort beloning is nog niet afgesproken.
- De kinderen waren vergeten om het werk in de nakijkbak te leggen.
- Ze hadden geen zin om na te kijken

Wat gaat hieraan gedaan worden?

- Samen met de kinderen herhaalt de onderzoeker de afspraken nog eens
- Er worden een aantal nakijkboekjes voor rekenen van groep 8 erbij gekopieerd
- De onderzoeker gaat bij de eerstvolgende stagedag de soort beloning afspreken zodat de leerlingen misschien meer gemotiveerd worden.
- De leerlingen die hun werk niet hebben kunnen nakijken, omdat er van de opdracht geen nakijkboekjes zijn. Of omdat ze niets hebben gemaakt wat ze zelf kunnen nakijken, krijgen wel een kaartje.
- Na overleg met mijn critical friends heeft de onderzoeker samen met de leerkracht besproken om de kinderen te stimuleren om op de tijd te letten en na te kijken wat ze al hebben gemaakt. Ook al is het niet helemaal af.
- De onderzoeker heeft met de leerkracht overlegd om ook halve kaartjes te geven. De leerlingen krijgen een half kaartje als ze wel al op de goede weg zijn met nakijken. Maar als het nog niet helemaal volgens de afspraken is. Deze krijgen ze bijv. als ze wel goed nagekeken hebben maar de berekening er niet bij hebben gezet.
- Bij ieder werkje wordt feedback gegeven, schriftelijk of mondeling. Zo weten de kinderen wat ze de volgende keer anders kunnen doen zodat ze bijv. wel een kaartje kunnen verdienen.

Waar wordt bij het volgende actieplan op gelet? (wat worden de verbeteracties?)

- Er wordt eerst met de kinderen uitgetoetst hoeveel kaartjes ze kunnen halen. Dan kunnen ze waarschijnlijk een betere schatting maken van het te behalen doel.
- De beloning wordt direct met de kinderen afgesproken om ze zo gemotiveerd mogelijk te maken.

5.3 Evalueren van het resultaat van doel 1

Is het doel behaald?

Het doel: *Ik kijk mijn werk goed na, verbeter dit juist en kom om hulp vragen als ik het niet begrepen heb. Binnen 15 dagen hebben we 255 duimenkaartjes gehaald.*

De leerlingen van groep 7/8 hebben het doel behaald met 256 kaartjes. Als beloning hadden de leerlingen ervoor gestemd om op vrijdagmiddag een voetbaltoernooitje te houden. Dit is gebeurd en het was een geslaagde middag.

De leerlingen hebben het doel net gehaald. Er waren 2 dagen dat de leerkracht vergeten was om kaartjes uit te delen. Op die dagen heeft ze ervoor gekozen om de gehele klas een kaartje te geven. Er kwamen dus op 2 dagen 23 kaartjes per dag erbij. De verwachting was dat ze meer kaartjes zouden halen.

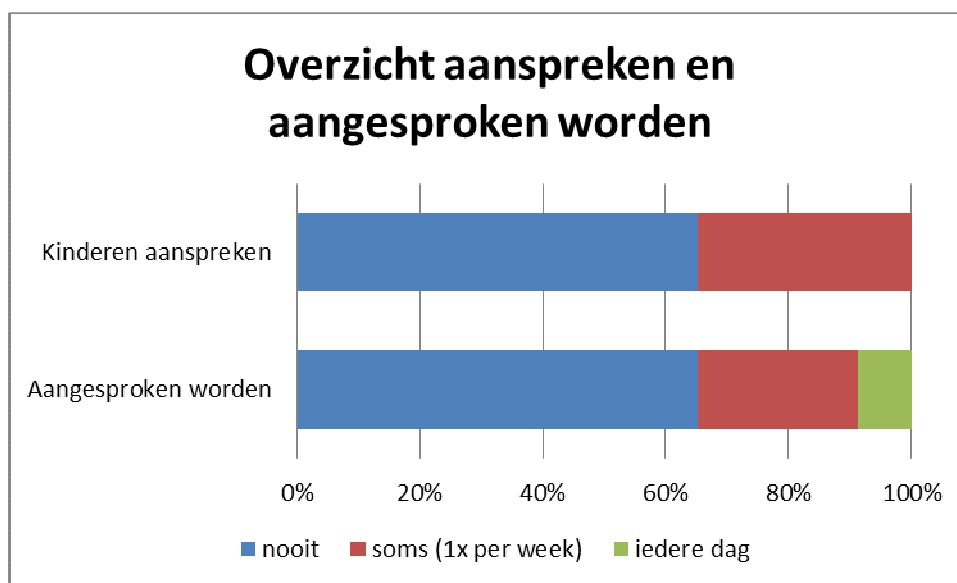
Om ervoor te zorgen dat het volgende doel behaald wordt, worden de verbeteracties uit hoofdstuk 8, de evaluatie, meegenomen.

Sociaal proces:

De kinderen letten er vooral op of ze zelf een kaartje hebben verdiend en hoeveel kaartjes ze in totaal hebben verdiend. Je zou je kunnen afvragen of er niet sprake is van een bepaalde rivaliteit in de groep. Worden kinderen niet aangesproken op het feit dat ze geen kaartje verdiend hebben? Mijn mentor en ik zien dit niet terug in de klas. De kinderen gaven het volgende aan volgens de vragenlijst (zie bijlage 4):

**Figuur 3: overzicht aanspreken en aangesproken worden tijdens doel 1
(totaal 23 leerlingen)**

Meer dan de helft van de leerlingen is nog nooit aangesproken door andere kinderen omdat ze geen kaartje verdiend hadden. Meer dan de helft van de kinderen geeft aan dat ze ook nog nooit iemand anders hierop hebben aangesproken.

Rekening houden met het zorgniveau van kinderen:

Er zijn een aantal kinderen die moeite hebben om de dagtaak op tijd af te krijgen. Omdat ze wat meer leertijd nodig hebben. Na overleg met de leerkracht en critical friends is er besloten om bij deze kinderen aan te geven dat ze hun werk ook mogen nakijken zonder dat het helemaal af is. Omdat deze kinderen anders minder snel een kaartje kunnen verdienen.

1 leerling kijkt haar rekenwerk altijd na met haar rugzakbegeleider. Zij krijgt daarom even goed een kaartje want de afspraak dat ze het met haar begeleider nakijkt blijft staan. Omdat ze dit nodig heeft.

Sommige leerlingen zitten op een andere leerlijn en deze leerlingen hebben niet altijd overal een nakijkboekje van. Dit wordt niet fout gerekend als ze iets niet hebben kunnen nakijken.

Om het doel en de regels duidelijk te maken voor de leerlingen zijn deze opgehangen in de klas zodat ze hier kunnen terugkijken.

5.4 Verantwoording keuze doel 2 & Actieplan

Om tot een nieuw doel te komen is de uitslag van de vragenlijst nog eens bekeken en is deze besproken met de leerkracht van groep 7/8.

De leerlingen scoorden het laagst op stelling 14. *Ik kan mijn tijd tijdens het werken op school goed indelen.* De leerkracht gaf aan dat ze dit niet echt terugzag omdat bijna alle leerlingen op tijd de dagtaak afhebben. Daarom is ervoor gekozen om niet aan dit doel te gaan werken. Waar ze vervolgens laag op scoorden en wat niet met het vorige doel te maken had was *Ik wil graag extra werken om te leren wat ik nog niet zo goed kan.* De stellingen die vervolgens het laagst scoorden waren

Ik kan zelf oplossingen vinden/bedenken: Ik heb de dagtaak altijd af & Ik kan mijn huiswerk plannen (minimaal 2 dagen van tevoren afhebben).

De leerkracht gaf aan dat er veel leerlingen waren die het huiswerk vergaten of niet afhadden. Enkele leerlingen hadden daarom het huiswerk voor straf na school op school moeten maken. De leerkracht wilde hier wel iets aan doen. Uit de vragenlijst kwam ook naar voren dat de leerlingen moeite hadden met het plannen van hun huiswerk (minimaal 2 dagen van tevoren afhebben). Vooral voor de leerlingen van groep 8 die volgend jaar naar het voortgezet onderwijs gaan waar ze nog meer huiswerk krijgen is dit wel belangrijk. Het maken van huiswerk of het leren van een toets is extra werk wat je thuis doet om vaardiger te worden in de stof. Het sluit dus ook aan bij het doel; *Ik wil graag extra werken om te leren wat ik nog niet zo goed kan.* Daarom is ervoor gekozen om met groep 7/8 te werken aan het volgende doel: *Ik kan mijn huiswerk plannen (minimaal 2 dagen van tevoren afhebben).*

Binnen 15 dagen willen we 210 kaartjes verdiend hebben.

Dit betekent dat er gemiddeld per dag 14 kaartjes verdiend moeten worden. Groep 8 (14 leerlingen) kan iedere dag een kaartje verdienen omdat ze iedere dag huiswerk krijgen. Groep 7 (9 leerlingen) kan 3 keer in de week een kaartje verdienen omdat ze 3 keer in de week huiswerk krijgen. Voor dit actieplan is een tijdschema opgesteld, zie bijlage 7.

doel 2

5.5 Tussenevaluatie en verbeteracties doel 2

*Doel 2: Ik kan mijn huiswerk plannen (minimaal 2 dagen van tevoren afhebben).
Binnen 15 dagen willen we 210 kaartjes verdiend hebben,*

Evaluatie na week 1:

Wat gaat er goed?

Uit de verbeteracties is gebleken dat het verstandig is om met de leerlingen uit te proberen hoeveel kaartjes er behaald kunnen worden. Dit is gebeurd en de leerlingen stemden voor een gemiddelde van 14 kaartjes per dag. De beloning is ook direct met de leerlingen afgesproken.

Wat gaat er minder?

De leerlingen hebben van de 5 dagen maar 2 dagen het gemiddelde van 14 kaartjes behaald. Het valt op dat er bepaalde leerlingen zijn die nog maar 1 kaartje verdiend hebben.

De kinderen gaven de volgende oorzaken hiervoor aan:

- Ze vergeten het huiswerk eerder mee naar school te nemen
- Ze hebben het huiswerk niet op tijd genoeg afgekregen

Wat wordt hieraan gedaan?

- Het doel wordt voorop in de klas opgehangen (i.p.v. aan de zijkant) zodat de kinderen dit iedere dag zien en hieraan herinnerd worden.
- Op het einde van de dag wordt het 'huiswerk plannen' ingepland. Hierbij worden de leerlingen door de leerkracht er nogmaals aan herinnerd.
- Het weekschema dat de leerlingen hebben gemaakt wordt nogmaals besproken.
- Er wordt met de leerlingen afgesproken dat ze minimaal de helft van de dagen (minimaal 8 dagen) een kaartje moeten verdienen anders mogen ze niet meedoen met de beloning.

5.6 Evalueren van het resultaat van doel 2

Is het doel behaald?

De leerlingen hebben het doel: *'Ik kan mijn huiswerk plannen (minimaal 2 dagen van tevoren afhebben)* met 214 kaartjes behaald. Dit zijn 4 kaartjes meer als het doel wat ze zich gesteld hadden. Er waren 2 dagen dat de leerlingen geen huiswerk hadden gekregen en dus geen kaartje konden verdienen. Op deze dagen hebben zijn er 23 kaartjes bijgeteld.

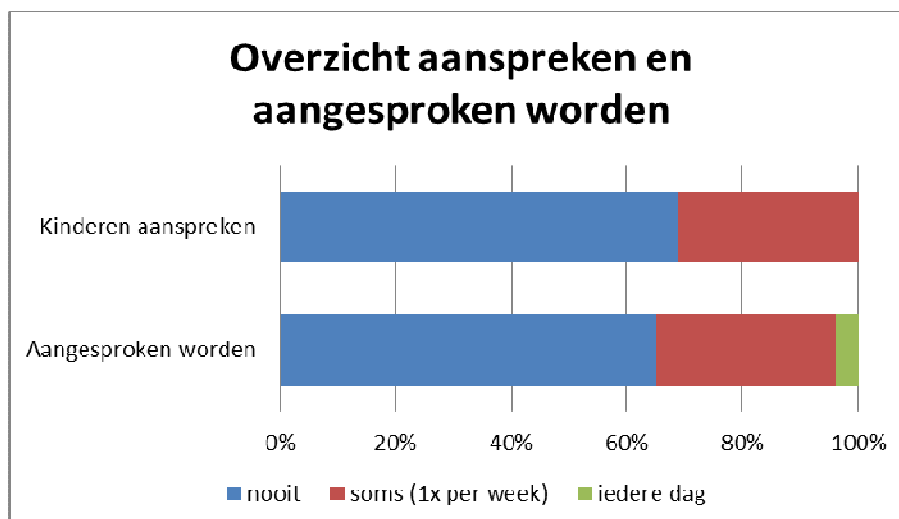
Na week 1 is er door de verbeteracties een verandering plaatsgevonden. Er werden gemiddeld meer kaartjes verdiend. In een evaluatie met de leerlingen gaven ze aan dat ze even moesten wennen aan het feit dat ze hun huiswerk 2 dagen van tevoren moesten inleveren. In het begin vergaten ze dit vaker. Het hielp ze dat het doel nu vooraan in de klas hing en dat de leerkracht hun er op het einde van de dag aan herinnerde. Ook hielp het de leerlingen dat de leerkracht hierbij de tip gaf om het gekregen huiswerk diezelfde dag te maken en de volgende dag mee te nemen.

De beloning die de leerlingen met elkaar hadden afgesproken was picknicken in het park en daarna in het park spelen. Door het slechte weer kon dit die dag helaas niet doorgaan. De kinderen hebben er toen voor gekozen om binnen spellen te doen in de klas.

Sociaal proces:

omdat het belangrijk is dat de kinderen niet kunnen 'meeliften' met andere kinderen, wordt het sociaal proces tijdens dit onderzoek gevolgd. Door de leerkracht en onderzoeker werd een lijst bijgehouden wie er een kaartje had verdiend. Dit werd niet zichtbaar gemaakt aan de klas omdat er dan de kans bestaat dat de leerlingen hier elkaar op gaan aanspreken. Na week 1 viel op dat er enkele leerlingen waren die pas 1 kaartje verdiend hadden. Door hierna de afspraak met de leerlingen te maken dat je minimaal de helft van de dagen een kaartje verdiend moet hebben (minimaal 8 dagen), gingen deze leerlingen ook meer hun best doen omdat ze graag met de beloning mee wilden doen. Ze zagen in dat als ze geen kaartje verdienden de beloning voor de hele klas niet door kon gaan. In een evaluatie waarbij iedereen met de ogen dicht antwoord moest geven door een vinger op te steken gaven de kinderen het volgende aan in figuur 4:

Figuur 4: overzicht aanspreken en aangesproken worden tijdens doel 2
(totaal 23 leerlingen)

Uit deze evaluatie blijkt dat meer dan de helft van de leerlingen nog nooit een ander kind aangesproken heeft en meer dan de helft van de leerlingen is zelf nog nooit aangesproken op het feit dat ze geen kaartje verdiend hadden.

Rekening houden met het zorgniveau van de kinderen:

Omdat enkele kinderen het plannen van hun huiswerk nog erg lastig vinden is hier een extra les aan besteed (zie bijlage 8). Ze hebben een weekschema (zie bijlage 9) gekregen waarin ze hun vaste bezigheden en de tijden dat ze iedere dag huiswerk gaan maken hebben ingevuld. Op deze manier heeft iedereen een eigen schema wat hun houvast kan bieden.

Ook is er iedere dag voor gezorgd dat de kinderen precies in hun agenda opschrijven wat het huiswerk is en voor wanneer het is.

Voor de 2 leerlingen met PDD-NOS is hun rugzakbegeleider ook op de hoogte gebracht van het weekschema en het doel. De rugzakbegeleider begeleidt deze kinderen ook hierbij omdat deze leerlingen het erg moeilijk vinden om te plannen.

6. Analyseren data eindmeting

Inleiding:

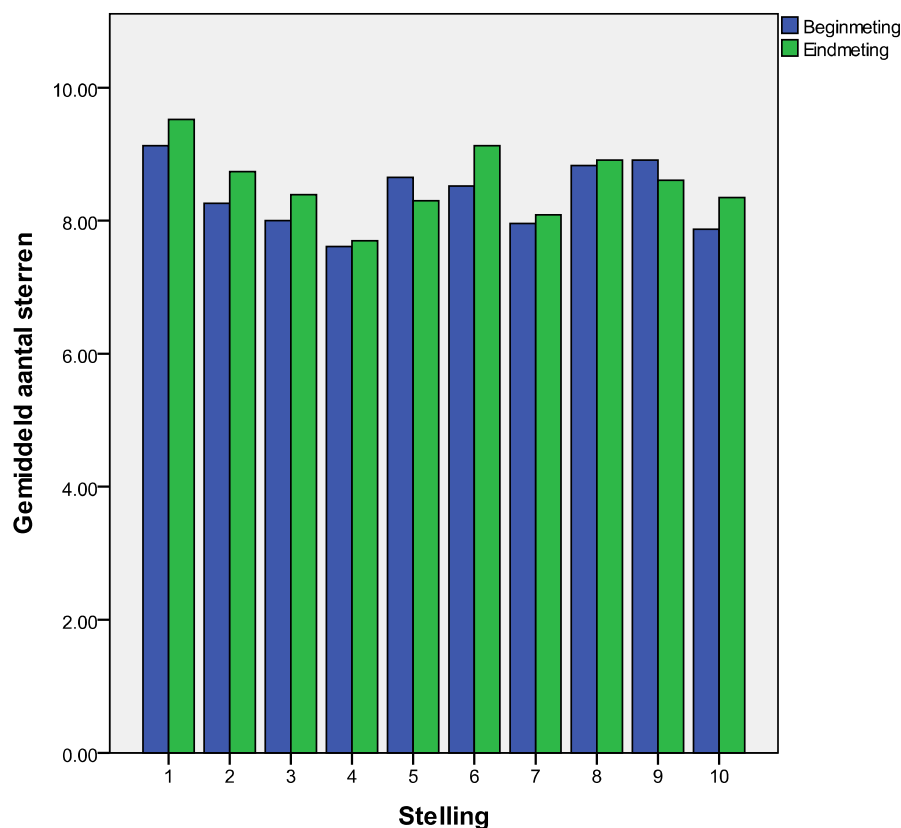
De verzamelde data van de eindmeting van de vragenlijst en de uitslag van het interview wordt in dit hoofdstuk geanalyseerd. De verschillen tussen de beginmeting en eindmeting worden nu weergegeven.

Hieronder staat de uitslag van de grafieken met de eind- en beginmeting. De totale uitslag van de grafieken verwerkt in de tabel zie bijlage 10.

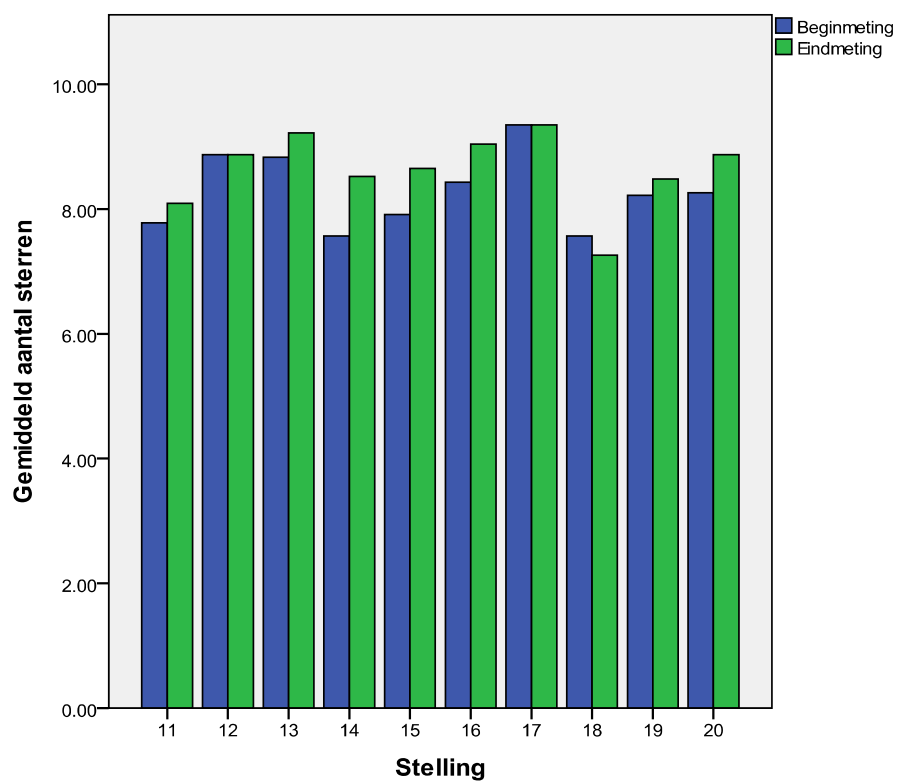
Beginmeting: 16-02-2012

Eindmeting: 14-05-2012

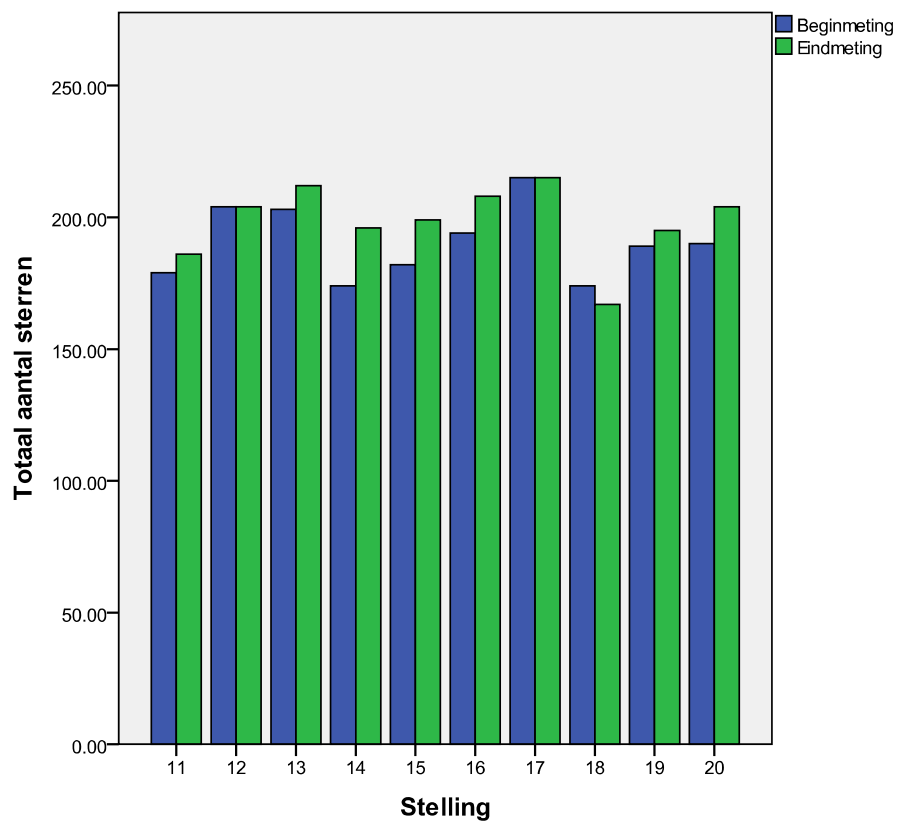
Figuur 5: Eindmeting vragenlijst 1 t/m 10 verantwoordelijkheid groep 7/8 (gemiddeld)

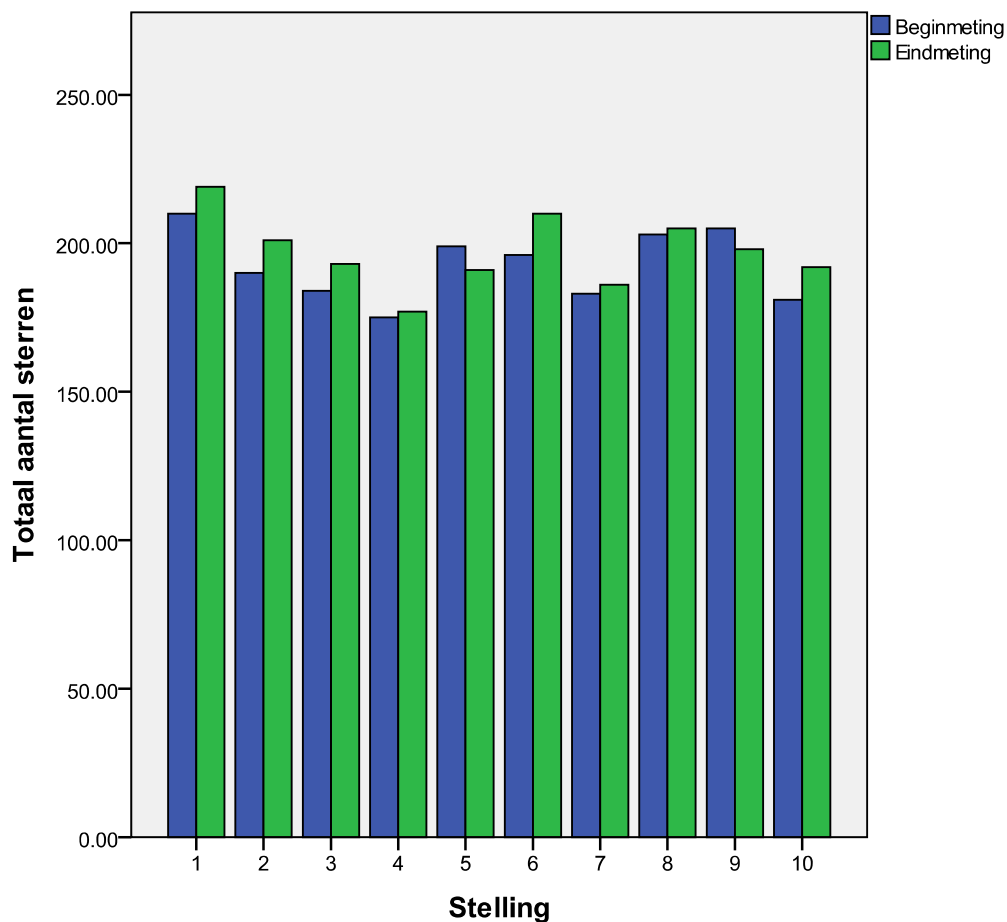
Figuur 6: Eindmeting vragenlijst verantwoordelijkheid 11 t/m 20 groep 7/8 (gemiddeld)

Figuur 7: Eindmeting vragenlijst verantwoordelijkheid 1 t/m 10 groep 7/8 (totaal)

Figuur 8: Eindmeting vragenlijst verantwoordelijkheid 11 t/m 20 groep 7/8 (totaal)

6.1 Analyse vragenlijst verantwoordelijkheid groep 7/8:

Bij de vragenlijst over het nemen van verantwoordelijkheid waarin de leerlingen zichzelf moeten inschalen scoren de leerlingen in totaal 127 sterren hoger, wat een gemiddelde van 0.27 sterren meer betekent in vergelijking met de beginmeting.

De leerlingen scoren het hoogst op de volgende stellingen (100% = 230 sterren):

- 01. Ik ben op tijd (half 9) in de klas (219 sterren)
- 17. Ik doe mijn schoolwerk zo goed als ik kan (215 sterren)
- 13. Ik probeer altijd netjes te werken (212 sterren)
- 06. Ik weet wat ik kan doen als ik klaar ben met mijn werk (204 sterren)

De leerlingen scoren het laagst op de volgende stellingen:

- 18. Ik wil graag extra werken om te leren wat ik nog niet zo goed kan (167 sterren)
- 04. Als ik klaar ben denk ik na over hoe ik gewerkt hebt en verbeter mijn werk als het nodig is (177 sterren)
- 07. Ik kan mijn huiswerk plannen (minimaal 2 dagen van tevoren afhebben (177 sterren)
- 11. ik kijk mijn eigen werk altijd na (179 sterren)

Hoogste verbetering:

- 15. Ik heb de dagtaak altijd af (gem. 0.74 ster hoger)
- 06. Ik weet wat ik kan doen als ik klaar ben met mijn werk (gem. 0.61 ster meer)
- 16. Mijn tafel en laatje zijn altijd netjes opgeruimd (gem. 0.61 ster meer)
- 20. Ik kan goed doorwerken (gem. 0.61 ster meer)

Achteruitgang of constant :

- 18. Ik wil graag extra werken om te leren wat ik nog niet zo goed kan
(achteruitgang van gem. 0.31 ster)
- 09. Als ik iets nog niet goed begrijp vraag ik altijd om hulp in mijn groepje of aan de leerkracht (achteruitgang van gem. 0.30 ster)
- 12. Ik kijk mijn eigen werk altijd eerlijk en goed na (constant, geen verbetering)
- 17. Ik doe mijn schoolwerk zo goed als ik kan (constant, geen verbetering)

Hoogte verbetering van de indicatoren waar in het beloningssysteem mee gewerkt is:

- 04. Als ik klaar ben denk ik na over hoe ik gewerkt hebt en verbeter mijn werk als het nodig is (gem. 0.09 ster hoger)
- 11. Ik kijk mijn eigen werk altijd na (gem. 0.31 ster hoger)
- 12. Ik kijk mijn eigen werk altijd eerlijk en goed na. (constant, geen verbetering)
- 09. Als ik iets nog niet goed begrijp, vraag ik altijd om hulp in mijn groepje of aan de leerkracht. (achteruitgang van gem. 0.30 ster)
- 07. Ik kan mijn huiswerk plannen (minimaal 2 dagen van tevoren afhebben)
(gem. 0,13 ster hoger)
- 08. Ik zorg ervoor dat ik mijn huiswerk altijd af heb en bij heb.(gem. 0.08 ster hoger)

Dit kunnen de leerlingen heel goed:

Rekenen (8 keer)

Spelling (6 keer)

Taal en gym (4 keer)

Dit willen de leerlingen graag nog leren:

Rekenen (8 keer)

spelling (4 keer)

taal (2 keer)

Dit vinden de leerlingen de belangrijkste vakken:

Taal (20 keer)

Rekenen (18 keer)

Spelling (16 keer)

Het valt op dat de leerlingen gemiddeld hoger scoren als bij de beginmeting. De hoogste verbeteringen vallen niet onder de indicatoren waar in het beloningsstelsel mee gewerkt is. Bij de indicatoren waar met het actieplan aan gewerkt is, is wel een verbetering te zien behalve bij 1 indicator is een achteruitgang te zien. Dit is wel opvallend.

De leerlingen willen net als bij de beginmeting graag de zaakvakken: rekenen, spelling en taal leren. Ook vinden ze net als bij de beginmeting de vakken taal, rekenen en spelling de belangrijkste vakken.

6.2 Analyse interview leerkracht groep 7/8

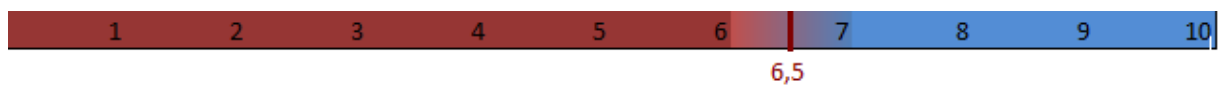
De onderzoeker heeft gekozen voor een meer gestructureerd interview, Petra Ponte (2003) waarbij ik vooraf de vragen vastleg. Er is hiervoor gekozen omdat er bepaalde informatie verkregen moet worden. Daarvoor is het belangrijk om te bekijken welke vragen hiervoor gesteld moeten worden. Voor de onderzoeker is het prettig om deze vragen vooraf op te stellen want op deze manier wordt er minder snel belangrijke informatie die verkregen moet worden, vergeten. De uitslag van het gehele interview zie bijlage 11.

Doel interview: Beantwoorden deelvraag: *‘Hoeveel verantwoordelijk nemen de leerlingen van groep 7/8 voor hun leerproces na het inzetten van het beloningsysteem?’*

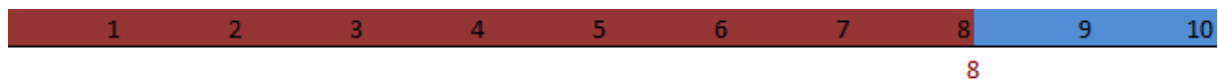
Uitslag interview leerkracht groep 7/8

Cijfer van 1 t/m 10 voor het nemen van verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces op dit moment door de vaste leerkracht van groep 7/8:

Beginmeting
15-02-2012

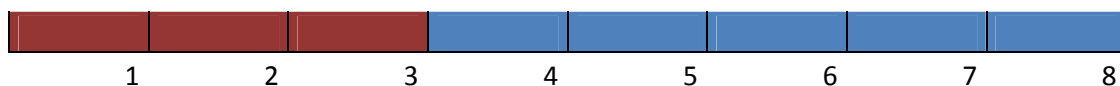
Eindmeting
14-05-2012

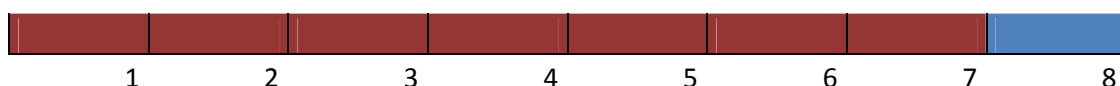
Bij de nummers 1 t/m 8 hieronder staan de vaardigheden beschreven die de leerkracht noemt. De vakjes met de nummers die rood zijn gekleurd zijn de vaardigheden, m.b.t. het nemen van verantwoordelijkheid, die volgens de leerkracht vertoond worden en de vakjes met de nummers die blauw gekleurd zijn, zijn de vaardigheden die nog niet genoeg vertoond worden volgens de leerkracht.

Gewenst gedrag bij het nemen van verantwoordelijkheid volgens leerkracht gr. 7/8:

Beginmeting
15-02-2012

Beginmeting
14-05-2012

 gewenst gedrag dat vertoond wordt

 gewenst gedrag dat nog niet vertoond wordt

- 1= Zelf ervoor zorgen om de stof eigen te maken
- 2= Thuis leren voor een toets
- 3= Betrokken zijn bij een les, kennis willen vergaren en vragen stellen
- 4= kritisch kijken naar eigen werk (goed terugkijken en nakijken)
- 5= Vragen stellen over hetgeen wat ze niet begrepen hebben
- 6= Huiswerk op tijd afhebben
- 7= Bewust huiswerk plannen
- 8=Huiswerk maken volgens de planning

Analyse interview:

De leerkracht geeft in het interview (zie bijlage 11) de leerlingen van groep 7/8 na het beloningsstelsel 1.5 punt hoger voor het nemen van verantwoordelijkheid voor hun leerproces.

Het gewenste gedrag wat de leerlingen voor het beloningsstelsel nog meer zouden mogen laten zien wordt nu door de leerkracht benoemd als gedrag waarin ze zich verbeterd hebben.

De leerkracht geeft aan dat de leerlingen wel nog begeleiding nodig hebben bij het kijken wat voor soort fouten ze gemaakt hebben. Zijn het slordigheid fouten of 'ik snap het niet' fouten. Dit is een proces waarin ze kunnen blijven groeien.

Groep 7 kan nog groeien in het nemen van verantwoordelijkheid voor hun huiswerk. Sommige leerlingen vinden het moeilijk om de verleiding van het buitenspelen te weerstaan.

7. Conclusie

inleiding:

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksvraag: *Is een beloningsstelsel een geschikt middel om de leerlingen van groep 7/8 van OBS de R. te stimuleren meer verantwoordelijkheid te nemen voor hun leerproces?* beantwoord. Eventuele beperkingen in het onderzoek worden ook besproken. Tevens worden er aanbevelingen gegeven ten behoeve van de school naar aanleiding van het onderzoek.

7.1 Conclusie

Om het gewenste gedrag voor het nemen van verantwoordelijkheid te stimuleren geeft de gedragstheoretische benadering aan dat de kans dat hetzelfde gedrag herhaald wordt bij eenzelfde omstandigheid, toeneemt, als de gevolgen van dat gedrag gunstig zijn (Brysbart, 2006, Morgan 1990). In dit geval is deze positieve bekrachtiger het beloningsstelsel waar een beloning aan vastzit.

Brysbart, 2006, & Morgan 1990 geven aan dat er een aantal voorwaarden zijn waar een bekrachtiger aan moet voldoen. Zo moet een bekrachtiger adequaat zijn; toegespitst op de persoon de situatie en het gewenste gedrag. In dit geval was de bekrachtiger het beloningskaartje wat alle leerlingen konden verdienen als ze het gewenste gedrag van doel 1 en doel 2 lieten zien tijdens de les. Negatief gedrag werd genegeerd tijdens het beloningsstelsel. Zo geven Brysbart, 2006 & Morgan 1990 aan dat positief gedrag bekrachtigen is te verkiezen boven het straffen van ongewenst gedrag.

De oplossingsgerichte benadering denkt in oplossingen in plaats van problemen, oplossingen liggen binnen de leerling zelf, er bestaat geen noodzaak om de oorzaak of de functie van de psychopathologie te kennen, snelle verandering is mogelijk, focus op wat veranderbaar is, en zoek de positieve uitzondering om deze te versterken (Mulder, 2002).

Vanuit deze instelling is er in het onderzoek met de leerlingen aan de slag gegaan. De oplossing om te groeien in het nemen van verantwoordelijkheid is vanuit de leerlingen zelf gekomen. Er is binnen 6 weken een snelle verandering plaatsgevonden. Het is essentieel dat leerlingen zich hun eigen doelen stellen:

- Die Van de leerling zelf is

- Belangrijk is voor de leerling
- Liever klein dan heel groot
- Concreet en specifiek
- Het gewenste gedrag gedetailleerd omschrijft
- Het begin van iets is
- Bereikbaar is
- Inspanning vraagt van de leerling (Mahlberg & Sjöblom, 2008).

De leerlingen hebben samen met de leerkracht twee eigen doelen opgesteld waar iedere leerling met toestemming aan wou werken. Deze twee doelen zijn terug te vinden in hoofdstuk 5 acties en verbeteracties. De doelen waren klein, concreet en specifiek. Het gewenste gedrag is door de leerlingen concreet vertaald, zie bijlage 6. Door inspanning van de leerlingen zijn de doelen bereikt.

Bij het bespreken van de nieuwe doelen is de schaalvraag van de vragenlijst ter sprake gekomen want wanneer de leerkracht een schaalvraag stelt, geef je de leerling de kans om na te denken over wat hij nodig zal hebben om dat ene stapje vooruit te kunnen maken (Mahlberg & Sjöblom, 2008).

In de gewenste situatie kijken de leerlingen hun werk goed en eerlijk na en kijken ze terug wat ze niet begrepen hebben. Dit komen ze vragen zodat ze het daarna wel begrijpen. Ze zijn zich bewust van hun leerproces en voelen zich hiervoor verantwoordelijk.

De leerkracht geeft aan dat de leerlingen 4 weken na de afsluiting van het eerste doel nog steeds het gewenste gedrag laten zien. Ze kijken hun werk goed en eerlijk en de meeste leerlingen kijken terug of ze het begrepen hebben of niet en komen het dan vragen. Voor dit laatste blijft wel stimulatie van de leerkracht nodig. Het is volgens de leerkracht een automatisme geworden van de kinderen om goed en eerlijk na te kijken. Of dit zich ook zo zal uiten bij het gewenste gedrag van doel 2 is nog te vroeg om te constateren.

Zowel de leerlingen als de leerkracht geven in de eindmeting aan dat ze gegroeid zijn in het nemen van verantwoordelijkheid voor hun leerproces na het beloningsstelsel. Of de leerlingen zich daadwerkelijk ook meer verantwoordelijk voelen zoals in de gewenste situatie stond beschreven is moeilijk meetbaar en ook niet gemeten want dit is een intrinsiek proces.

Concluderend is een beloningsysteem een geschikt middel om de leerlingen van groep 7/8 van OBS de R. te stimuleren meer verantwoordelijkheid te nemen voor hun leerproces.

7.2 Beperkingen

Omdat er voor is gekozen om de vragenlijst anoniem af te nemen is de individuele groei van de leerlingen niet meetbaar. Tevens is tijdens het 1^e doel niet bijgehouden wie een kaartje heeft verdiend. Daardoor kunnen er geen uitspraken gedaan worden over de deelname van het individuele kind aan het doel en de individuele groei. Als de individuele groei zichtbaar zou zijn, zou er meer informatie verkrijgbaar zijn waardoor je een uitgebreider antwoord kunt geven op de hoofdvraag van het onderzoek waardoor het onderzoek betrouwbaarder zou zijn. Zo zouden er ook uitspraken gedaan kunnen worden over de groei van bepaalde leerlingen in zorgniveau 2 of hoger.

Wegens tijd druk heeft de eindmeting direct na het behalen van het 2^e doel plaatsgevonden. Hierdoor kunnen er geen uitspraken gedaan worden of het gewenste gedrag wat beschreven werd in doel 2 ook voortgezet zal worden. Er is geen controlegroep gebruikt waardoor het niet vergeleken kan worden en waardoor het alleen van toepassing is op groep 7/8 van OBS de R.

7.3 Aanbevelingen

Mede op grond van genoemde beperkingen de volgende aanbevelingen:

Op microniveau zou het interessant zijn om de individuele groei van de leerlingen te meten zodat er gemeten kan worden of niet alleen de klas als geheel meer verantwoordelijkheid neemt maar of ook iedere individuele leerling meer verantwoordelijkheid neemt. Waarbij er ook gekeken kan worden naar de groei van de leerlingen met zorg.

Het is raadzaam om enkele weken tussen de afsluiting van het laatste doel en de eindmeting te plaatsen. Hierdoor kan er ook gekeken worden of het gewenste gedrag zich na het beloningsysteem voortzet.

Op mesoniveau bekeken is het zinvol om ouders en rugzakbegeleiders bij bepaalde doelen, zoals het leren plannen van huiswerk, hierover in te lichten zodat ze weten wat er van de leerlingen verwacht wordt op dit gebied. Ouders en rugzakbegeleiders kunnen de leerlingen hier ook bij helpen. Het is praktischer om dit doel in het begin of

midden van het schooljaar te nemen omdat er op het einde van het schooljaar vaak dagen zijn waar er geen huiswerk meer wordt opgegeven.

Bij bepaalde doelen zullen er door de leerkracht enkele lessen aan besteed moeten worden wil het doel bereikt worden. Zoals de les 'het plannen van huiswerk' waarin de kinderen hun eigen schema moesten invullen.

Leerkrachten moeten zich ervan bewust blijven dat het beloningssysteem consequent moet worden ingezet. Waarbij de bekrachtiging direct na het gewenste gedrag gegeven moet worden, zodat het verband tussen het gedrag en de bekrachtiger duidelijk is (Brysbaert, 2006, Morgan 1990).

Het is essentieel dat leerlingen zich hierin hun eigen doelen stellen (Mahlberg & Sjöblom, 2008).

Bij het aanleren van het gewenste gedrag is het voor de leerkrachten belangrijk dat Dit gebeurt door het expliciet maken van gewenst gedrag, het actief aanleren van dit gedrag en het systematisch positief bekrachtigen hiervan. Leerlingen weten hierdoor welk gedrag van ze wordt verwacht (Annemieke Golly en Jeff Sprague 2009).

Hoofdstuk 8 evaluatie van het onderzoek

Inleiding:

In dit hoofdstuk evalueer ik op het onderzoek, ik beschrijf hoe ik het als persoon heb ervaren, hoe het is gegaan en wat ik ervan heb geleerd.

Er zal worden ingegaan op de betekenis van dit onderzoek voor mij. Ten slotte zal ik reflecteren op mezelf en op het procesverloop.

Evaluatie van het onderzoek:

Ik heb het proces van dit onderzoek als iets geheel nieuws ervaren. Ik had geen ervaring met onderzoek doen, op de pabo hebben we alleen een klein actieonderzoek uit moeten voeren. De start van het onderzoek verliep wat moeizaam omdat ik het moeilijk vond om de juiste onderzoeksvraag op papier te krijgen. Met behulp van de leerkracht van mijn praktijkklas en mijn onderzoeksbegeleider ben ik hier wel uitgekomen. Ik was blij met mijn onderzoeksvraag omdat het me interessant leek om te onderzoeken. Hierdoor kreeg ik zin om aan de slag te gaan. Voordat ik echt aan de slag kon gaan moest ik eerst nog nadenken over de 3 verschillende onderzoeksmethoden, dit bleek moeilijker als verwacht, wat weer even een kleine tegenslag gaf. Met behulp van critical friends en mijn onderzoeksbegeleider is dit goed gekomen. Hierna kon ik goed aan de slag en heb ik hard aan mijn onderzoek kunnen werken. Bij het wisselen van mijn onderzoeksbegeleider kreeg ik door mijn nieuwe onderzoeksbegeleider nieuwe inzichten en vragen over mijn onderzoek. Bijvoorbeeld de vraag: 'Hoe zit het met de groei van de individuele leerling en met name de zorgleerlingen?' Doordat ik al zover in het proces was kon ik niet alles hiervan meenemen. In mijn conclusie heb ik bij de beperkingen en aanbevelingen ook aangegeven dat ik dit jammer vond en in een volgend soort onderzoek wel zou aanbevelen.

Omdat ik een actieonderzoek heb vond ik het wel lastig om een juiste indeling te vinden.

Ik heb tijdens dit onderzoek geleerd om de juiste informatie zoeken en dit volgens de APA normen vast te leggen. Ik heb geleerd om samen met critical friends te werken, wat ik erg waardevol vond, omdat iedereen er weer anders naar kijkt.

Ik weet nu wat voor soort schrijfstijl er verwacht wordt bij het schrijven van een onderzoek. Ook heb ik geleerd om de hoofdpunten te vermelden en kort en krachtig

te zijn. Ik weet nu welke onderzoeksmethoden ik in kan zetten bij een onderzoek en hoe belangrijk het is dat het valide en betrouwbaar is.

Betekenis van het onderzoek:

Het onderzoek betekent veel voor mij omdat het aansluit bij mijn interesse en mijn persoonlijkheid. In het onderzoek staat het positief bekrachtigen en de leerlingen zelf verantwoordelijk maken voor hun eigen leerproces voorop. Ik geloof er in dat leerlingen meer zullen leren als ze zich hier ook verantwoordelijk voor voelen. Het spreekt me erg aan om dit op een positieve manier te doen. Door middel van bekrachtiging en door de leerlingen zelf doelen en regels hierbij op te laten stellen. Ik houd er als persoon totaal niet van om kinderen te straffen als ze zich niet aan de juiste afspraken houden. Dit gaat vaak tegen mijn natuur in. Ik vind het daarom belangrijk om te onderzoeken of het ook werkt zonder te straffen en het gewenste gedrag te belonen waarbij kinderen zelf verantwoordelijk zijn.

Reflectie op het proces:

Als ik terugkijk naar het proces van het onderzoek ben ik wel tevreden omdat het voor mij geheel nieuw was en het is me toch gelukt om het onderzoek geheel af te ronden. Door de inzichten van mijn 2^e onderzoeksbegeleider zou ik het een volgende keer wel anders aanpakken. Ik zou de vragenlijsten niet meer anoniem afnemen en ik zou tijdens de ingezette acties bijhouden wie er een kaartje won. Want op deze manier kan ik ook uitspraken doen over de individuele groei en de groei van de zorgleerlingen. Op deze manier zou mijn onderzoek nog interessanter en betrouwbaarder worden.

De samenwerking tussen de leerkracht van groep 7/8 en mij is goed verlopen. De leerkracht heeft de acties door laten lopen op de dagen dat ik er niet was. Enkele dagen is dit vergeten geworden maar ik kan begrijpen dat dit gebeurd tijdens de alledaagse verplichtingen in de groep.

De samenwerking tussen mij en mijn onderzoeksbegeleiders verliep ook goed. Ik kreeg heldere feedback en ze maakten tijd voor mij.

Ik heb wel geleerd dat je er zelf goed achteraan moet gaan als je feedback of hulp wilt. Dit gebeurt niet vanzelf, zo heb ik ook bij enkele critical friends een aantal keer moeten vragen voor feedback voor ik het kreeg. Dit vind ik niet erg want ik denk dat

dit op de werkvloer ook zo zal zijn. Omdat iedereen het vaak druk heeft met eigen bezigheden.

Ik heb in mijn praktijksituatie niet echt weerstand ervaren, wel vroegen ze mij of ik mijn presentatie voor het team niet te lang wilde houden omdat er nog meer informatie tijdens de vergadering gedeeld moest worden. Maar ik kreeg dus wel de ruimte om mijn onderzoek te presenteren.

Als persoon houd ik ervan om alles goed bij te houden, ik ben daarom ook niet echt in tijdnood gekomen met mijn onderzoek. Wel heeft het opstellen van de juiste onderzoeksvraag en methoden me meer tijd gekost waardoor ik minder tijd had om de acties uit te voeren. Ik merkte dat ik bij het uitvoeren van de acties krap in tijd zat. Waardoor ik het eigenlijk niet kon permitteren om enkele dagen niet met de verbeteractie bezig te zijn omdat het doel anders niet behaald zou worden. De volgende keer zou ik daarom beter plannen zodat ik ruim de tijd heb voor het uitvoeren van de acties.

9. Nawoord

Ik wil graag de leerkracht en leerlingen van groep 7/8 van OBS de R. bedanken voor hun medewerking want zonder hun had ik het onderzoek niet uit kunnen voeren.

Naast deze personen wil ik ook mijn onderzoeksbegeleiders en critical friends bedanken voor hun hulp en feedback.

10. Literatuurlijst

Autsider documentatie cognitieve gedragstherapie verkregen op 14-12-2011 via
http://www.autsider.net/documentatie/documenten/cognitieve_gedragstherapie.htm

Bash, M. (1975) Think Aloud program: group manual, University of Colorado Medical School.

Boekaerts, M. (1999). *Self-regulated learning: Where we are today. International Journal of Educational Research*, 31, 445-457.

De Boer, Bustraan, Goei, de Haas, van Hameren, van Leeuwe, Lutteke, Miedema, Nijnatten, Tönis, Wenke en van de Weijden (1996) Handboek zelfstandig leren in de Tweede Fase. Edumedia.

Doorewaard, H., et al (2004) *Organisatieontwikkeling en human resource management*, Lemma, pag. 220-221

Ebbens, S. & Ettekoven, S. (2000) *Actief leren: Bevorderen van verantwoordelijkheid van leerlingen voor hun eigen leerproces*. Groningen Wolters Noordhoff

Ebbens, S., & Ettekoven, S. (2005). *Effectief leren. Basisboek*. Groningen: Wolters-Noordhoff

Gertjan Schop verkregen op 08-02-2012 10:48 uur via
http://www.gertjanschop.com/praktijkcaseveranderen/2_1_3_intrinsieke_en_extrinsieke_motivatatie.html

Golly, A. & Sprague, J. (2009) *Positive Behavior Support Goed gedrag kun je leren! Doelmatige strategieën voor in de school* Pica

Harinck, F. (2006) *Basisprincipes praktijkonderzoek* Antwerpen-Apeldoorn: Garant

Impuls organisatie advies verkregen op 14-12-2011 via

<http://www.impulsorganisatieadvies.nl/pics/documenten%20trainingsinformatie/PBS%20-%20Impuls.pdf>

Jeninga, John (2009) *Professioneel omgaan met gedragsproblemen praktijkboek voor het primair onderwijs*. Baarn HB uitgevers

Kendall, P.C. (1995) *cognitive behavioral therapies with children and adolescents: An Integrative Overview, Behavioral Approaches for children and Adolescents*, Edited by Blisen, van H.P.J.G. e.a., Plenum Press, New York and Londen.

Mahlberg, K. & Sjöblom, M. (2008) *Oplossingsgericht Onderwijzen, Naar een gelukkiger school!* Antwerpen-Apeldoorn Garant

Meichenbaum, D. (1981) *Cognitieve gedragsmodificatie, een integrale benadering*, Van Loghum Slaterus.

Moor, de, W. (1998) , *Arbeidsmotivatie als managementinstrument*, Bohn Stafleu van Loghum, pag. 22-25

Netwerk oplossingsgericht werkenden verkregen op 14-12-2011 via

<http://www.solution-focused.nl/tools/>

Ponte, P. (2005) *Onderwijs van eigen makelij- Procesboek actieonderzoek in scholen en opleidingen* Soest: Nelissen

Simons, R.J. & Zuylen, J.G.G. (1995). *Van zelfstandig werken naar zelfverantwoordelijk leren. Studiehuisreeks, 4*, 7-20.

Smeets, J. (1999) *zelfstandig werken en zelfverantwoordelijk leren: een kader*.

Primair 7-04-1999 Marant adviseurs in leren en ontwikkeling. Verkregen op 25-04-2012 via <http://www.marant.nl/frappant.php?q=142>

Vinke, R. (2004) *Zoeken naar intrinsieke motivatie*, Reed Business pag. 18-21

Wetenschap info verkregen op 14-12-2011 via

<http://wetenschap.infonu.nl/onderzoek/19747-het-behaviorisme.html>

Write, A. Deen, T. *Leren Studeren* Leiden, Zorn Uitgeverij

Bijlage 1: Vragenlijst groep 7/8 OBS de R.

1. Ik ben op tijd (half 9) in de klas.

Nooit

altijd

2. Ik let op bij de uitleg van de juf.

Nooit

altijd

3. Ik kan zelfstandig (zonder hulp van anderen) mijn werk maken.

Nooit

altijd

4. Als ik klaar ben denk ik na over hoe ik gewerkt heb en verbeter mijn werk als het nodig is.

Nooit

altijd

5. Ik wil weten hoe ik mijn werk gedaan / gemaakt heb.

Nooit

altijd

6. Ik weet wat ik kan doen als ik klaar ben met mijn werk.

Nooit

altijd

7. Ik kan mijn huiswerk plannen (minimaal 2 dagen van tevoren afhebben).

Nooit

altijd

8. Ik zorg ervoor dat ik mijn huiswerk altijd af heb en bij heb.

Nooit

altijd

9. Als ik iets nog niet goed begrijp, vraag ik altijd om hulp in mijn groepje of aan de leerkracht.

Nooit

altijd

10. Ik kan zelf oplossingen vinden/bedenken.

Nooit

altijd

11. Ik kijk mijn eigen werk altijd na.

Nooit altijd

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

12. Ik kijk mijn eigen werk altijd eerlijk en goed na.

Nooit altijd

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

13. Ik probeer altijd netjes te werken.

Nooit altijd

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

14. Ik kan mijn tijd tijdens het werken op school goed indelen.

Nooit altijd

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

15. Ik heb de dagtaak altijd af.

Nooit altijd

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

16. Mijn tafel en laasje zijn altijd netjes opgeruimd.

Nooit altijd

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

17. Ik doe mijn schoolwerk zo goed als ik kan.

Nooit altijd

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

18. Ik wil graag extra werken om te leren wat ik nog niet zo goed kan.

Nooit altijd

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

19. Ik steek altijd mijn vinger op als ik het antwoord weet.

Nooit altijd

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

20. Ik kan goed doorwerken.

Nooit altijd

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

21. Dit kan ik heel goed:

22. Dit wil ik nog graag leren:

23. Deze vakken vind ik heel belangrijk:

Bijlage 2: Uitwerking vragenlijst

Uitslag vragenlijst (totaal 23 leerlingen):

Stelling	Totaal aantal sterren	Gemiddeld aantal sterren
1	210	9.13
2	190	8.26
3	184	8.00
4	175	7.61
5	199	8.65
6	196	8.52
7	183	7.96
8	203	8.83
9	205	8.91
10	181	7.87
11	179	7.78
12	204	8.87
13	203	8.83
14	174	7.57
15	182	7.91
16	194	8.43
17	215	9.35
18	174	7.57
19	189	8.22
20	190	8.26
	3830 totaal aantal sterren	8.33 gem. aantal sterren

Op het einde van de vragenlijst hebben de leerlingen aangegeven in welke vakken/vaardigheden (kolom 1) ze heel goed zijn (kolom 2). Welke vakken/vaardigheden ze nog graag willen leren (kolom 3) en welke vakken ze belangrijk vinden (kolom 4). Door deze vragen kan er inzicht worden gekregen in de vakken die de kinderen belangrijk vinden en waar ze nog graag iets in willen leren. De uitslag van de vragenlijst is verwerkt in grafieken, zie bijlage.

	Dit kan ik heel goed:		Dit wil ik nog graag leren		Deze vakken vind ik heel belangrijk	
taal	//	2	//// //	7	//// //// //// ////	19
Spelling	////	5	//// /	6	//// //// //// /	16
Rekenen	//// /	6	//// //// /	11	//// //// //// ////	19
verkeer		0		0	//	2
Wereld Oriëntatie	//	2	//	2	//	2
Gym	//// ///	8		0	//	2
Engels		0		0	//	2
tekenen	//// /	6		0		0
handvaardigheid	///	3	/	1		0
samenwerken	//	2		0		0
Begrijpend lezen		0	///	3	/	1
Technisch lezen	//	2	/	1		0
schrijven	/	1	//	2	//	2
drama		0		0	/	1
muziek	/	1		0	/	1
Hoe ik nog beter kan werken		0	//	2		0
Mijn tijd indelen op school		0	/	1		0

Bijlage 3 Interview leerkracht groep 7/8 (15-02-2012)

Doel interview: Beantwoorden deelvraag: 'Hoeveel verantwoordelijkheid nemen de leerlingen van groep 7/8 nu voor hun leerproces'?

- Welk cijfer van 1 t/m 10 zou je groep 7/8 geven voor het nemen van verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces?

Nu 6,5 omdat het merendeel dit jaar wel vooruit is gegaan met zichzelf verantwoordelijk voelen. Maar in groep 8 zitten er even goed nog een aantal die dat gevoel niet hebben en daarbij ook geen zelfsturing hebben om zich verantwoordelijk te voelen voor het leerproces. Ik zou ze tekort doen als ik ze een onvoldoende zou geven. Omdat er wel echte hoogvliegers inzitten. Er zitten er een paar in het midden maar er zitten er ook een paar die onvoldoende scoren. Daarom een 6,5.

- Waarom kies je voor dat cijfer?

Dat cijfer houdt in dat ongeveer 25% te laag scoort en 25% heel hoog scoort. De rest is de middenmoot. Dus 25, 50 en 25 %. Een zes half past daar wel goed bij.

- Wanneer nemen de leerlingen van groep 7/8 wel verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces?

Dan spreek ik over het gros, wanneer dat ik zie dat ze zich verantwoordelijk voelen voor het leerproces, dan stellen ze vragen over het leren. Dan zijn ze bewust bezig met leren dus wat er in de stof behandeld wordt, dat ze er zelf voor zorgen dat ze dat eigen maken. En op het moment dat ze zelf blaadjes of stof mee mogen nemen voor de toets om thuis te leren van leertoetsen. Dat is het gedrag wat ik zie in de klas. En als laatste betrokken zijn bij de lessen maar dan ook echt betrokken. Hun kennis willen uitbreiden, vragen stellen, meedoen met de les en kritisch naar hun eigen werk kijken. Op het moment dat ze veel fouten hebben, dat ze hier ook bij mij komen staan en zorgen dat ze het weten

Is het zo dat je dat bij bepaalde lessen meer terugziet dan bij andere lessen of vakken?

Zelf stimuleer ik ze er meer in bij de hoofdvakken: taal, spelling, rekenen en begrijpend lezen. Ik zie het het meeste terug bij het rekenen. Want de methode van taal geeft zelf al redelijk veel uitleg, dus is dat zelfstandiger en bij spelling is dat ook.

- Welk gewenst gedrag laten ze hierbij zien?

(Dit heeft ze in bovenstaande vraag al beantwoord). Het komen stellen van vragen, kritisch kijken naar hun werk en betrokkenheid laten zien.

- Wanneer zouden de leerlingen van groep 7/8 nog kunnen groeien bij het nemen van verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces?

Ik denk dat het grootste gedeelte nog kan groeien in het kritisch kijken naar hun eigen werk en van uit daar ook de juiste beslissing te nemen om nog even uitleg te komen vragen. In plaats van te denken 'oké, 5 fout van de 6? Hop weg ermee'. En

ook een stukje luisterhouding en vragen stellen. Ik denk dat het kritisch kijken en vragen stellen het belangrijkste is.

Als ik kijk naar het huiswerk plannen wat in groep 7/8 toch wel een grote rol begint te spelen, vind ik dat ze hierin ook nog kunnen groeien.

- Welk gewenst gedrag zouden ze hierbij meer moeten laten zien?

Dit is eigenlijk hetzelfde, kritisch kijken en vragen stellen en goed nakijken. En als ze het gaan verbeteren dat ze bij zichzelf nagaan, van 'goh is het een kijkfout, of snap ik hem niet?' Want dan moet ik ervoor zorgen dat ik hem snap en een gewone kijkfout kan iedereen wel eens overkomen. En vanuit daar vragen stellen, als er iets onduidelijk is gewoon vragen.

Bij het stukje huiswerk zijn er nog te veel leerlingen die hun huiswerk niet op tijd afhebben. Ze kunnen dus groeien in het plannen van hun huiswerk en het uitvoeren van deze planning.

- Waarom is het belangrijk dat de leerlingen van groep 7/8 verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen leerproces?

Ik vind het vooral belangrijk omdat groep 7/8, zeker groep 8 een voorbereiding is op het voortgezet onderwijs waar ze nog meer los worden gelaten. Dat ze daar dus echt vragen stellen. Daar is geen juf meer die hun schriftjes controleert. Als je daar iets niet vraagt of je niet meldt, dan is het gewoon helaas. En ik vond ook dat deze leerlingen oud genoeg zijn om hun eigen gedachtegang zeg maar, meer op het leren te richten. In de bovenbouw zijn ze toch meer verantwoordelijk. Zelf kunnen ze nagaan op het moment dat ze iets niet snappen welke vragen dat daar bij horen. Dat is een ontwikkeling waarbij je van groep 8 nog iets meer mag verwachten als van groep 7. En het is een proces, waarbij je bijv. bij rekenen gaat kijken van is het een rekenfout of is het een snapfout. Want de uitkomst is dan minder spannend. Dat is het product eigenlijk. Want het leren leren is een puntje wat heel lastig is. Ik denk dat als ze zich meer verantwoordelijk voelen dat het leren leren dan ook meer tot ontwikkeling komt.

Bijlage 4 Vragenlijst over doel 1

Vragenlijst over het doel: *Ik kijk mijn werk goed na, verbeter dit juist en kom om hulp vragen als ik het niet begrepen heb. Binnen 15 dagen hebben we 255 duimenkaartjes gehaald*

1. Wilde je graag een kaartje verdienen?

Ja

Nee

Soms

2. Door het behalen van het doel kijk ik mijn werk nu nauwkeuriger (beter) na

Ja

Nee

3. Waarom heb je op bepaalde dagen geen kaartje verdiend? (Kruis alle hokjes aan die volgens jou waar zijn)

Ik vond het moeilijk om me aan de afspraken te houden die horen bij het juist verbeteren van mijn werk

Ik had mijn dagtaak niet af en had daardoor geen tijd om na te kijken

Er waren te weinig of geen nakijkboekjes

Ik vond het niet erg om geen kaartje te verdienen omdat ik nog niet wist wat de beloning was en of deze leuk zou zijn

Ik had geen zin om na te kijken

Anders namelijk:.....
.....

4. Hoe vaak heb je andere kinderen aangesproken omdat ze geen kaartje verdiend hadden?

Vaak (bijna iedere dag)

Soms (ongeveer 1 keer in de week)

Nooit

5. Hoe vaak ben je door andere kinderen aangesproken omdat je geen kaartje verdiend had?

Vaak (bijna iedere dag)

Soms (ongeveer 1 keer in de week)

Nooit

Bijlage 5 Actieplan doel 1

Wat?	Hoe?	Wie?	Wanneer?
Bespreken uitslag vragenlijst Bespreken doel en beloning met de kinderen	Bespreken uitslag aan de hand van aantal behaalde punten en sterren hierbij. Door middel van PowerPoint. Doel vaststellen samen met de kinderen (en eventueel alvast de beloning)	Onderzoeker leerlingen groep 7/8	Donderdag 8 maart Week 10
Begin beloningsysteem	Kinderen kunnen kaartjes verdienen voor het nakijken en goed verbeteren van hun werk	Onderzoeker Leerlingen van groep 7/8	Vrijdag 9 maart Week 10
Beloningsysteem uitvoeren	Iedere morgen kunnen ze kaartjes verdienen voor het goed nakijken van het werk dat ze gemaakt hebben. Samen hebben we afspraken gemaakt over wat 'goed' nakijken is. Tussen de middag kijkt de onderzoeker 1 vak na (de kinderen weten niet welk vak). Hierbij wordt bekeken of ze het goed hebben nagekeken. Hebben ze dit gedaan dan krijgen ze een beloningskaartje. Samen houden we een grafiek bij waarin we bijhouden hoeveel kaartjes we verdiend hebben. De leerkracht doet dit op maandag t/m woensdag en de onderzoeker doet dit op donderdag en vrijdag.	Onderzoeker leerlingen van groep 7/8	Iedere morgen kunnen ze kaartjes verdienen. Om 13:00 krijgen ze van de onderzoeker of van de leerkracht een duimenkaartje als ze het verdiend hebben. (op woensdag krijgen ze dit voor 12 uur). Week 11, 12 en 13
Metten doel en uitvoeren beloning	We gaan tellen hoeveel kaartjes we verdiend hebben en of we ons doel met beloning gehaald hebben. Als we het doel behaald hebben, voeren we 's middags de beloning uit.	Onderzoeker leerlingen van groep 7/8	Einde week 13

Bijlage 6 Regels en afspraken omtrent doel 1

Doel 1: Ik kijk mijn werk goed na, verbeter dit juist en kom om hulp vragen als ik het niet begrepen heb.

Regels en afspraken hierbij:

- We verbeteren met groene pen
- We zetten een streep onder het foute antwoord
- We schrijven de berekening met het juiste antwoord erbij
- Per opdracht schrijven we het aantal goede antwoorden
- Bij meer dan 50% fout moet je zeker om hulp komen vragen

Bijlage 7 Actieplan doel 2:

Wat?	Hoe?	Wie?	Wanneer?
Bespreken nieuw doel	Bespreken uitslag aan de hand van aantal behaalde punten en sterren hierbij. Door middel van PowerPoint. Doel & beloning vaststellen samen met de kinderen	Monique, leerlingen van groep 7/8	Week, 14
Leren om te plannen	Les over: 'Hoe plan ik mijn huiswerk?'	Monique, leerlingen van groep 7/8	Week 15
Uitvoeren nieuw doel met beloningssysteem	Ik kan mijn huiswerk plannen (minimaal 2 dagen van tevoren afhebben). Als de kinderen hun huiswerk minimaal 2 dagen van tevoren hebben ingeleverd hebben ze goed gepland. Ze krijgen dan een kaartje. Binnen 15 dagen willen we 240 kaartjes verdiend hebben. De leerlingen van groep 8 kunnen iedere dag dus een kaartje verdienen. Omdat ze 5 dagen in de week huiswerk krijgen. De leerlingen van groep 7 krijgen 3 keer in de week huiswerk en kunnen dus 3 kaartjes in de week verdienen.	Monique, leerlingen van groep 7/8	Week 16,17,19 en 20
Metten doel (en uitvoeren beloning)	We gaan tellen hoeveel kaartjes we verdiend hebben en of we ons doel met beloning gehaald hebben. Als we het doel behaald hebben, voeren we die dag de beloning uit.	Monique, leerlingen van groep 7/8	Week 20

Bijlage 8 lesbeschrijving 'plannen'

Lesbeschrijving:

Lesdoel: Leren plannen van huiswerk/ oefenen van zelfverantwoordelijkheid

Inleiding:

Wie van jullie heeft er wel eens moeite met plannen? Wat vind je er lastig aan?

Waarom is plannen belangrijk?

Introductie: http://www.youtube.com/watch?v=QElhmTS6_bc(12-04-2012)

Individueel invullen van de weekplanning. Bespreken dat je iedere dag moet plannen, wil je voldoende tijd en aandacht aan je huiswerk besteden en daarnaast ook nog leuke dingen doen.

Dagen	MA	DI	WO	DO	VR	ZA	ZO
school tot							
ik doe geen huiswerk meer na							
blijft over voor huiswerk en andere bezigheden							
nodig voor vaste bezigheden en reistijd van school naar huis							
nodig voor t.v.-kijken							
nodig voor pauzes tussen de vakken en direct na school							
blijft over voor huiswerk... uur/ min.							
De tijden dat ik huiswerk ga maken							

(Leren studeren, Zorn Uitgeverij)

Kern:

Invullen van de onderste rij. Kies een vaste tijd dat je iedere dag huiswerk maakt.

Hoe ga jij nu ervoor zorgen dat je volgende week iedere dag een kaartje gaat verdienen? Dit betekent dat je het huiswerk minimaal 2 dagen van tevoren moet inleveren.

De leerlingen pakken hun agenda erbij, maak een eigen planning. Schrijf de tijd in je agenda dat je huiswerk gaat maken en welk huiswerk je gaat maken. Als je slim bent maak je gelijk het huiswerk wat je die dag hebt gekregen.

Als je dit gelijk in je schooltas stopt als je het af hebt heb je je kaartje al binnen!

Kinderen die het onoverzichtelijk vinden om dit in hun agenda erbij te schrijven krijgen van mij een kopie van een weekagenda.

Slot:

Wat heb je nu geleerd? Wat ga je anders aanpakken?

Bijlage 9 Weekschema voor groep 7/8

Tijd	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag	Zaterdag	zondag
8.30-12.00	School	School	School	school	School		
12.15-13.00	Eten	Eten	Eten	Eten	Eten	eten	eten
13.00-15.00	School	School		School	School		
	Eten	Eten	Eten	Eten	Eten	Eten	eten

Bijlage 10 Uitwerking vragenlijst verantwoordelijkheid groep 7/8:

Stelling	Totaal aantal sterren beginmeting	Totaal aantal sterren eindmeting	Gemiddeld aantal sterren beginmeting	Totaal aantal sterren eindmeting
1	210	219	9.13	9.52
2	190	201	8.26	8.74
3	184	193	8.00	8.39
4	175	177	7.61	7.70
5	199	191	8.65	8.30
6	196	210	8.52	9.13
7	183	186	7.96	8.09
8	203	205	8.83	8.91
9	205	198	8.91	8.61
10	181	192	7.87	8.35
11	179	186	7.78	8.09
12	204	204	8.87	8.87
13	203	212	8.83	9.22
14	174	196	7.57	8.52
15	182	199	7.91	8.65
16	194	208	8.43	9.04
17	215	215	9.35	9.35
18	174	167	7.57	7.26
19	189	195	8.22	8.48
20	190	204	8.26	8.87
	3830 totaal aantal sterren	3957 totaal aantal sterren	8.33 gem. aantal sterren	8.60 gem. aantal sterren
Op het einde van de vragenlijst hebben de leerlingen aangegeven in welke vakken/vaardigheden (kolom 1) ze heel goed zijn (kolom 2). Welke vakken/vaardigheden ze nog graag willen leren (kolom 3) en welke vakken ze				

belangrijk vinden (kolom 4). Door deze vragen kan er inzicht worden gekregen in de vakken die de kinderen belangrijk vinden en waar ze nog graag iets in willen leren.

De uitslag van de vragenlijst is verwerkt in grafieken, zie bijlage.

De gegevens in het rood zijn de gegevens van de eindmeting

	Dit kan ik heel goed:		Dit wil ik nog graag leren		Deze vakken vind ik heel belangrijk	
taal	// ////	2 4	//// // //	7 2	//// //// //// //// //// //// //// ////	19 20
Spelling	//// //// /	5 6	//// / ////	6 4	//// //// //// / //// //// //// /	16 16
Rekenen	//// / //// //	6 8	//// //// / //// //	11 8	//// //// //// //// //// //// //// //	19 18
verkeer	 //	0 2	 /	0 1	// ////	2 4
Wereld Oriëntatie	// /	2 1	//	2 0	// //	2 2
Gym	//// // ////	8 4		0 0	// /	2 1
Engels		0 0		0 0	//	2 0
tekenen	//// / //	6 2		0 0		0 0
handvaardigheid	/// ///	3 3	/	1 0		0 0
samenwerken	//	2 0		0 0		0 0
Begrijpend lezen	/	0 1	/// /	3 1	/ //	1 2
Technisch lezen	// ///	2 3	/	1 1		0 3
schrijven	/	1 0	// /	2 1	// //	2 2
drama		0		0	/	1

		0		0		0
muziek	/	1		0	/	1
		0		0		0
Informatie verwerking	/	0		0	/	0
		1		0		0
plustaken		0		0		0
		0	/	1		0
Hoe ik nog beter kan werken		0	//	2		0
		0		0		0
Mijn tijd indelen op school	/	1	/	1		0
		0		0		0
oplekken	/	1		0		0
		0		0		0
Anderen helpen	/	1		0		0
		0		0		0
doorwerken	/	1	/	1		0
		0		0		0
De juf om hulp vragen	/	1		0		0
		0		0		0
Niet te veel praten onder de les		0	/	1		0
		0		0		0
Huiswerk plannen		0		0		0
		0	//	2	/	1
Zelfstandig werken	//	2		0		0
		0		0		0
Nakijken	/	1		0		0
		0		0		0
Musical		0		0	/	0
		0		0		1

Bijlage 11 Interview leerkracht groep 7/8 (14-05-2012)

Ik heb gekozen voor een meer gestructureerd interview, Petra Ponte (2003) waarbij ik vooraf de vragen vastleg. Ik heb hiervoor gekozen omdat ik bepaalde informatie wil verkrijgen. Daarvoor is het voor mij belangrijk om te bekijken welke vragen ik hiervoor moet stellen. Ik vind het prettig om deze vragen vooraf op te stellen op deze manier vergeet ik ook geen belangrijke informatie die ik wil verkrijgen.

Doel interview: Beantwoorden deelvraag: *‘Hoeveel verantwoordelijk nemen de leerlingen van groep 7/8 voor hun leerproces na het inzetten van het beloningsstelsel?’*

Interview leerkracht groep 7/8

- Welk cijfer van 1 t/m 10 zou je groep 7/8 nu geven voor het nemen van verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces?

Ik denk dat ze nu wel op een 8 zitten.

- Waarom kies je voor dat cijfer?

Omdat ze tijdens het beloningsstelsel veel bewuster naar hun eigen werk zijn gaan kijken. En ik denk dat nu ook wel zeker 85% van de klas ook echt nakijkt. En niet weer overal goedjes neerzet. Ze willen ook voor zichzelf dat er staat 10 goed in plaats van 8 goed of 7 goed. Dus ze zijn daar ook heel bewust mee bezig.

Ook zijn ze zich nu bewuster van hun manier van plannen. Ze begrijpen dat ze af en toe keuzes moeten maken, willen ze hun huiswerk afkrijgen.

- Is er een verbetering in het nemen van verantwoordelijkheid van de leerlingen van groep 7/8 voor hun leerproces na het inzetten van het beloningsstelsel?

Ja

- Welke verbetering zie je hierin terug?

Je ziet ook dat de kinderen, niet bij alle kinderen maar de kinderen die daar de capaciteiten voor hebben dat ze ook gaan kijken wat voor soort fout ze gemaakt hebben. Zeker bij rekenen, is dat een slordigheids foutje of is het een ‘ik snap het niet’ foutje. Als het een slordigheids foutje is kunnen ze dat nu ook beter aangeven van: ‘ja juf ik had wel 5 fouten maar ik had 5 keer slordig gerekend’. Of ik snap het niet en dan komen ze ook vragen.

Bij het plannen van het huiswerk zie ik nu minder kinderen die hun huiswerk niet af hebben of niet bij zich hebben. Hier is een duidelijke verbetering in te zien.

- Welk gewenst gedrag laten ze hierbij zien?

Ze komen dingen vragen, ze controleren zichzelf beter. Ze kijken ook echt van heb ik het gesnapt of heb ik het fout uitgerekend. Op het moment dat ze het niet gesnapt hebben komen ze het vragen en ze schrijven erbij hoeveel dat ze er goed hebben. Of hoeveel dat ze er fout hebben, wat ze zelf het fijnst vinden. Maar zo zien ze voor iedere oefening. Oké dit is goed of hier moet ik nog naar kijken. En wat heb ik daar nog voor nodig.

Ze leveren hun huiswerk nu op tijd in en hebben hun huiswerk bij. Een aantal kinderen gaven aan dat ze hun huiswerk door het weekschema beter kunnen plannen. Ze maken het nu dagelijks na schooltijd.

- En zie je dat nu nog steeds terug nu het beloningsysteem niet meer loopt?

Ja, je blijft ze er natuurlijk wel op attenderen. Maar bij het merendeel is het een automatisme geworden om op die manier na te kijken.

Het plannen van het huiswerk is net afgelopen dus daar kan ik nog niet over zeggen dit zo blijft doorgaan.

- Zijn er verbeteringen in het nemen van verantwoordelijkheid van de leerlingen van groep 7/8 die je niet verwacht had? Zo ja welke?

Ja ik had denk ik niet verwacht dat zoveel kinderen het nakijken nu als een leerproces zien in plaats van dat moet. Er zijn zeker een aantal kinderen die dit nu als een leerproces zien in plaats van dat moet. En niet van oh ja de juf heeft gezegd nakijken en dan doe ik dat. En wat eruit komt dat interesseert me niet. Dat zie je bij veel kinderen terug. Die groei had ik niet zozeer verwacht. Omdat het voornamelijk ging om het stukje dat ze ook echt gingen nakijken. Dat dit erbij komt was meer een volgende stap maar dit lukt hun nu ook al. Dat geldt dan voor de kinderen die deze capaciteiten beheersen.

- Zijn er verbeteringen in het nemen van verantwoordelijkheid van de leerlingen van groep 7/8 die je verwacht had maar niet terug ziet? Zo ja welke?

Nee eigenlijk niet. Ik zie alle afspraken rondom de doelen wel terugkomen. Je hebt natuurlijk wel verschillende kinderen. Je moet sommige kinderen meer aansporen als een ander. Ze zijn in ieder geval enthousiast ermee aan de slag gegaan. Dat is ook belangrijk.

- Wanneer zouden de leerlingen van groep 7/8 nog kunnen groeien bij het nemen van verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces?

Ik denk dat we nu een stap in de goede richting hebben gezet. En dat dat zeker nog uitbreiding nodig heeft. En dat is een stukje van leerkracht begeleiding. Daarom vraag ik ze nu ook van 'goh wat voor foutjes waren het?'. Als ze het niet kunnen vertellen wil ik dat ze gaan nakijken wat er mis is gegaan. Ik denk dat het

nemen van verantwoordelijkheid voor het leerproces gewoon door moet groeien. In het plannen van het huiswerk kan groep 7 ook nog groeien. Ik merk wel dat groep 8 er meer mee bezig is als groep 7. Een aantal kinderen hebben het echt opgepakt. Maar een aantal kinderen vinden het toch nog moeilijk om de verleiding van het buitenspelen te weerstaan. Ik denk dat wij dit nu op een positieve manier proberen te beïnvloeden. Maar dat is lastig als er vanuit het thuisfront weinig aandacht aan besteed wordt.

- Heeft het onderzoek geleid tot nieuwe visies, nieuwe gezichtspunten?

Ja, voor mij heeft het opgeleverd dat je zelf weer bewust wordt van oké, het nakijken heeft ook voor de kinderen een doel en je moet daar zelf bewust mee bezig zijn om dat ook over te brengen op de kinderen. Het controleren van het werk is niet alleen kijken of ze het wel goed hebben nagekeken. Maar dat je ook nagaat of het kind hulp gevraagd heeft op het moment dat het mis ging. Of wat was er gebeurd toen het misging en dat met de kinderen reflecteren. Ik denk ik bewuster bezig ben met het geven van die feedback. Waardoor de kinderen zich er ook bewuster van gaan worden. Waardoor ze ook weten dat die vragen gaan komen waardoor ze hopelijk dit ook zelf gaan toepassen.

- Zou je dit beloningsstelsel nogmaals in een volgende groep 7/8 inzetten? Waarom wel of niet?

Ik denk dat het beloningsstelsel wel werkt. Je moet er zelf wel consequent mee bezig zijn. We zien nu dat het al lastig wordt als je een keer vergeet om huiswerk op te geven. Ik zou met dat doel dan ook meer richting het begin van het jaar aan de slag gaan. Omdat er dan minder dagen wegvallen dat er geen huiswerk is tegenover nu aan het einde van het jaar. Maar het positief benaderen en het uitleggen waarom dat ze dat moeten doen bij het beloningsstelsel denk ik dat wel een goede manier is. En je maakt het iets van de kinderen zelf. 'goh jullie denken dat we dit kunnen halen, zorg daar maar voor'. 'Waar moet je aan voldoen? Jullie kiezen ervoor om dit te doen. Als jij een kaartje wil weet je wat je moet doen, want je hebt er zelf voor gekozen'. Je maakt het hierdoor echt een project van de kinderen. En niet zozeer van 'ik wil dat jullie nakijken'. Het is nu meer hun eigen verantwoordelijkheid. Ze hebben zelf aangegeven door middel van de vragenlijst dat ze dat nog lastig vonden en de vraag aan hen is 'wat gaan we daaraan doen?'

Bijlage 12 Logboek

Datum	Tijd	Wat gedaan?
27-09-11	10.00 – 15.00	Bijeenkomst 1 van module 05. Bekijken wat mij als persoon aanspreekt wat betreft de onderwerpen.
13-10-11	15.30 – 16.00	Gesprek mentor over onderwerp voor onderzoek. Hieruit kwam het onderdeel 'leren leren' naar voren.
14-11-11	15.45 – 15.55	Gesprek directeur over goedkeuring onderwerp 'leren leren'. Dit werd goedgekeurd.
08-11-11	18.00 - 21.00	Bijeenkomst 2 van de onderzoeksmodule. Presentatie over de inhoud van het onderzoek. Vervolgens in kleine groepjes overleg gepleegd over de onderzoeksonderwerpen. Ik twijfel tussen twee onderwerpen. De dag erna heb ik een keuze gemaakt en was mijn onderzoeksvraag helder. Ik heb mijn meesterstuk ingevuld.
10-11-11	15.30 – 16.00	Bespreking mentor en directeur nieuwe onderzoeksvraag: 'Hoe maak ik de leerlingen van groep 7/8 verantwoordelijk voor hun leerproces?' Dit werd goedgekeurd.
16-11-11	10.00 – 14.00	Theorie gezocht over onderwerp
23-11-11	11.00 – 14.30	Theorie gezocht over onderwerp
28-11-11	10.00 – 13.00	Bijeenkomst 3 van module 05. Bespreking in tweetallen van het hart van het meesterstuk. Daarna in gesprek met Bert van Geffen. Hij gaf aan dat mijn vraag moeilijk meetbaar was.
28-11-11	15.30 – 16.15	Gesprek met mentor over de vraag hoe ik mijn onderzoeksvraag meetbaar kan maken.
02-12-11	10.30 – 11.30	Gesprek mentor, Bert van Geffen en ik. Bespreking onderzoeksvraag. Samen hebben we een beloningssysteem bedacht om de verantwoordelijkheid van de kinderen te verbeteren. Onderzoeksvraag is aangepast.
03-12-11	11.30 - 12.30	Opbouw van het Meesterstuk gemaakt.
05-12-11	15.00 - 15.15	Feedback gevraagd van critical friend Kimberley en Rianne
08-12-11	12.30 – 12.45	Feedback gevraagd over Meesterstuk mentor
09-12-11	18.00 – 18.05	Meesterstuk gemaïld en feedback van Bert van Geffen ontvangen
12-12-11	12.30 – 12.45	Feedback Kimberley gevraagd over Meesterstuk aan de hand van een vraag die ik had over de feedback Bert van Geffen
20-12-11	13.00 – 17.00	Start gemaakt hoofdstuk 1: probleemstelling en aanleiding Plenaire bijeenkomst module 05 over de verdere voortgang van het onderzoek. Bespreking in tweetallen met Bert van Geffen. Onderzoeksmethode aangepast in hart van Meesterstuk.
21-12-11	12.00 – 16.00	Start gemaakt theoretisch kader
24-01-12	10.00 -	Bijeenkomst module 05, feedback geven en ontvangen in tweetallen en daarna met Bert van Geffen
08-02-12	10.30 – 14.00	Werken aan hoofdstuk 2 en 3
13-02-12	10.00 – 13.00	Werken aan hoofdstuk 2 en 3, bespreken hoofdstukken met critical friend Kimberley. Ik moet bij hoofdstuk 2 vaker de bronnen vermelden. Gesprek met Bert over vragenlijst en interview. Interview was in orde, bij mijn schaalvraag moet ik vermelden wat de 1 inhoudt en wat de 10 inhoudt. Bij mijn vragenlijst moet ik bij enkele vragen concreter vermelden wat voor gedrag ik dan precies van de leerlingen verwacht.
15-02-12	11.00 – 16.00	Afwerken hoofdstuk 2,3 naar aanleiding van feedback critical

		friends
22-02-12	14.00-17.00	Data verwerken
03-03-12	13.00-16.00	Start hoofdstuk 4 t/m 7
04-03-12	12.00-15.00	Afmaken hoofdstuk 4 t/m 7
05-03-12	10.00-13.00	Verbeteren hoofdstuk 4 t/m7 naar aanleiding van feedback van een critical friend.
17-03-12	14.00-15.00	Evalueren beloningsysteem
20-03-12	10.00-13.00	Bijeenkomst module 05, bespreken van elkaars onderzoeken en elkaar van feedback voorzien met Huib.
05-04-12	16.00-16.30	Bespreken nieuw doel met leerkracht
07-04-12	12.00-14.00	Opstellen les 'plannen' bij nieuw doel
17-04-12	17.00-18.00	Verbeteren van het onderzoek naar aanleiding van feedback van critical friend Malu.
22-04-12		Tussenevaluatie doel 2
01-05-12	10.00-16.00	Werken aan hoofdstuk 8 en 9
03-05-12	11.00-15.00	Afmaken hoofdstuk 8 en 9
05-05-12	11.00-14.00	Uitwerken hoofdstuk 10
13-05-12	15.00-18.00	Uitwerken hoofdstuk 11
16-05-12	8.30 – 8.50	Invullen vragenlijst door leerlingen
16-05-12	13.00-13.30	Afname interview leerkracht groep 7/8
16-05-12	10.00-17.00	Evalueren doel 2 (hoofdstuk 12) en analyseren data eindmeting
26-05-12	11.00-15.00	Conclusie schrijven
27-05-12	12.00-15.00	Evaluatie schrijven
30-05-12	10.00-15.30	Inleiding en samenvatting schrijven
02-06-12	12.00-15.30	Verwerken feedback van Kimberley en Huib Geldof
03-06-12	11.00-14.00	Onderzoek afwerken: kft, inhoudsopgave enz.